

Informator dla rodziców osób z autyzmem województwo podkarpackie 2009 r.

edycja pierwsza, grudzień 2009 r.

PRZED DIAGNOZĄ

PO DIAGNOZIE

I. ŚWIADCZENIA ZDROWOTNE I REHABILITACYJNE

POMOC W RAMACH UBEZPIECZENIA ZDROWOTNEGO

GDZIE SZUKAĆ INFORMACJI?

PORADNIE DLA OSÓB Z AUTYZMEM: PUBLICZNE, NIEPUBLICZNE, PRYWATNE

II. POMOC OFEROWANA W RAMACH SYSTEMU EDUKACJI

ŚWIADCZENIA PORADNI PSYCHOLOGICZNO-PEDAGOGICZNYCH

WCZESNE WSPOMAGANIE ROZWOJU

PLACÓWKI PRZEDSZKOLNE I SZKOLNE DLA DZIECI Z AUTYZMEM

III. WSPARCIE OFEROWANE W RAMACH POMOCY SPOŁECZNEJ

SPECJALISTYCZNE USŁUGI OPIEKUŃCZE

ŚWIADCZENIE PIENIĘŻNE - ZASIŁEK CELOWY

PRACA SOCJALNA I PORADNICTWO SPECJALISTYCZNE

IV. ŚWIADCZENIA SOCJALNE DLA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH I ICH RODZIN

ZASIŁEK PIELĘGNACYJNY

ZASIŁEK RODZINNY WRAZ Z DODATKAMI

ŚWIADCZENIE PIELĘGNACYJNE

V. ORZEKANIE O NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

TRYB ORZEKANIA

LEGITYMACJE OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNEJ

ULGOWE PRZEJAZDY KOMUNIKACJĄ LOKALNĄ

VI. DOFINANSOWANIE ZE ŚRODKÓW PFRON

TURNUS REHABILITACYJNY

DOFINANSOWANIE LIKWIDACJI BARIER TECHNICZNYCH ORAZ KOMUNIKACYJNYCH

VII. WSPARCIE DOROSŁYCH OSÓB Z AUTYZMEM

ŚRODOWISKOWE DOMY SAMOPOMOCY

WARSZTATY TERAPII ZAJĘCIOWEJ

ZAKŁADY AKTYWNOŚCI ZAWODOWEJ

VIII. DZIAŁALNOŚĆ ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH
SPIS ORGANIZACJI W WOJEWÓDZTWIE PODKARPACKIM

PRZED DIAGNOZĄ

– podejrzenie autyzmu lub innych całościowych zaburzeń rozwojowych

Z badań wynika,
że w większości przypadków
pierwszy niepokój i podejrzenie,
że rozwój dziecka nie jest prawidłowy,
sygnalizują rodzice.

Jest to oczywiste ze względu na charakter zaburzeń autystycznych – są to zaburzenia relacji i porozumiewania się z innymi osobami oraz tendencja do nietypowych, dziwnych, stereotypowych zachowań i zainteresowań, ograniczenie różnorodności zabawy. Wczesne oznaki takich nieprawidłowości rozwojowych są najbardziej zauważalne w naturalnych relacjach i sytuacjach domowych, rodzinnych. Dlatego pierwsi spostrzec je mogą rodzice.

Niekiedy sygnał wyływa od członków dalszej rodziny, opiekunek, lekarzy, wychowawców przedszkolnych, psychologów lub innych osób mających kontakt z dzieckiem. W przypadku takich podejrzeń, warto szybko zgłosić się na wizytę do specjalistycznego ośrodka (Poradni dla Dzieci z Autyzmem) z prośbą o ocenę rozwoju dziecka (szybko z tego względu, że oczekiwanie na termin wizyty może być długie). W większości tego rodzaju placówek, również finansowanych przez NFZ, **nie jest wymagane skierowanie**. Jeżeli jego przedstawienie jest wymagane, poproś o nie lekarza rodzinnego lub pediatrę w Twojej Poradni podstawowej opieki zdrowotnej.

**Informacje o placówkach, w których możesz uzyskać
pomoc diagnostyczną, znajdziesz w rozdziale
ŚWIADCZENIA ZDROWOTNE I REHABILITACYJNE**

■ **WAŻNE INFORMACJE** ► Twoje dziecko i Ty potrzebujecie konkretnej oceny prawidłowości rozwoju dziecka – wykluczenia lub potwierdzenia zaburzeń – przez postawienie rozpoznania zgodnego z kryteriami diagnostycznymi obowiązującej w Polsce klasyfikacji Światowej Organizacji Zdrowia ICD-10 (*patrz ramka z wykazem rozpoznań CAŁOŚCIOWYCH ZABURZEŃ ROZWOJOWYCH*).

CAŁOŚCIOWE ZABURZENIA ROZWOJOWE

Wykaz rozpoznań według obowiązującej w Polsce
Międzynarodowej Klasyfikacji
Chorób i Problemów Zdrowotnych ICD-10

F 84 Całościowe zaburzenia rozwojowe

F 84.0 Autyzm dziecięcy

F 84.1 Autyzm atypowy

F 84.2 Zespół Retta

F 84.3 Inne dziecięce zaburzenia dezintegracyjne

F 84.4 Zaburzenia hiperkinetyczne z towarzyszącym upośledzeniem umysłowym i ruchami stereotypowymi

F 84.5 Zespół Aspergera

F 84.8 Inne całościowe zaburzenia rozwojowe

F 84.9 Całościowe zaburzenia rozwojowe, nieokreślone

W przypadkach trudnych diagnostycznie może to być początkowo rozpoznanie wstępne, do dalszej obserwacji i weryfikacji diagnozy w ciągu kilku miesięcy. Placówka, stawiająca rozpoznanie wstępne, powinna wskazać jak i gdzie kontynuować postępowanie diagnostyczne.

W przypadku występowania nieprawidłowości w rozwoju, przedłużenie procesu stawiania ostatecznej diagnozy nie powinno odraczać podjęcia oddziaływań terapeutycznych.

Ze względu na ewentualną potrzebę zapewnienia dziecku odpowiednich świadczeń zdrowotnych, edukacyjnych i pomocy społecznej, konieczne jest uzyskanie **potwierdzenia rozpoznania w formie pisemnego zaświadczenia.**

■ **UWAGA** ► Opisany wyżej proces diagnostyczny dotyczy ustalenia rozpoznania rozumianego w sensie medycznym, to znaczy czy w przypadku Twojego dziecka występuje lub nie występuje autyzm dziecięcy bądź inne całościowe zaburzenie rozwojowe (ze spektrum autyzmu). Taka diagnoza w terminologii medycznej określana jest jako **diagnoza nozologiczna** (oznacza rozpoznanie konkretnej jednostki chorobowej lub zespołu zaburzeń zgodnie z kryteriami diagnostycznymi klasyfikacji ICD-10).

Oprócz diagnozy nozologicznej niezbędne jest również dokonanie **diagnozy funkcjonalnej** Twojego dziecka. **Diagnoza funkcjonalna** określa poziom rozwojowy dziecka we wszystkich istotnych funkcjach, m.in. ruchowych, percepcyjnych, poznawczych, porozumiewania się z otoczeniem, w odniesieniu do inwentarzy prawidłowego rozwoju. Dokonywana jest przy pomocy odpowiednich skal i testów. Najczęściej stosowanym narzędziem diagnostycznym dla dzieci z autyzmem jest PEP-R (Profil Psychoedukacyjny wg E. Schoplera), a dla młodzieży i dorosłych z autyzmem – jego odpowiednia do wieku wersja AAPEP (lub nowsza TTAP). Diagnoza funkcjonalna jest podstawą do tworzenia **indywidualnych planów i programów terapeutycznych oraz edukacyjnych** dla dzieci i młodzieży z autyzmem. Powinna być cyklicznie ponawiana w miarę rozwoju dziecka. Jest podstawą kompleksowego postępowania terapeutycznego. Dlatego jest niezbędna w następnych etapach po diagnozie nozologicznej.

PO DIAGNOZIE

Jeżeli w wyniku postępowania diagnostycznego podejrzenie zaburzeń rozwoju u Twojego dziecka zostało potwierdzone, jeżeli rozpoznano u niego autyzm dziecięcy, Zespół Aspergera lub inne całościowe zaburzenie rozwojowe to:

twoje dziecko powinno zostać jak najszybciej objęte pomocą terapeutyczną, rehabilitacyjną i edukacyjną.

Składają się na nią świadczenia zdrowotne, edukacyjne (dla dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi) oraz pomocy społecznej, które przedstawiamy w kolejnych rozdziałach Informatora.

■ **UWAGA** ►► Z interwencją terapeutyczną nie można czekać również w przypadku przedłużania się procesu diagnostycznego.

Może mieć miejsce sytuacja, w której ze względu na trudności diagnostyczne po pierwszych wizytach nie zostało jeszcze postawione ostateczne, jednoznaczne rozpoznanie. Niezbędna jest wówczas dłuższa obserwacja, kontynuacja postępowania diagnostycznego. Jednak jeżeli diagnoza wstępna potwierdza podejrzenie całościowych zaburzeń rozwojowych, konieczne jest podjęcie oddziaływań terapeutycznych i rehabilitacyjnych bezzwłocznie, na podstawie wstępnego rozpoznania, nie czekając na potwierdzenie ostatecznej diagnozy.

I. ŚWIADCZENIA ZDROWOTNE I REHABILITACYJNE

■ POMOC W RAMACH UBEZPIECZENIA ZDROWOTNEGO

System opieki zdrowotnej w Polsce powinien obejmować pomocą specjalistyczną osoby z autyzmem. Narodowy Fundusz Zdrowia (NFZ) zawiera umowy na świadczenie usług zdrowotnych dla osób z autyzmem i innymi pokrewnymi zaburzeniami rozwojowymi. Usługi te są kontraktowane w ramach Poradni dla Osób z Autyzmem. Także Poradnie Zdrowia Psychicznego dla Dzieci i Młodzieży mogą zakontraktować świadczenia zdrowotne dla osób z autyzmem, jeżeli prowadzą odpowiednie programy terapeutyczne dla tych osób. NFZ zawiera kontrakty na świadczenia Poradni dla Osób z Autyzmem również z niepublicznymi poradniami (niepublicznymi zakładami opieki zdrowotnej NZOZ), prowadzonymi przez organizacje pozarządowe (stowarzyszenia i fundacje) oraz podmioty prywatne.

■ **UWAGA** ►► Twoje dziecko może skorzystać ze świadczeń zdrowotnych finansowanych ze środków publicznych, jeżeli odprowadzane są składki zdrowotne za dziecko (powinno być ono zgłoszone do ubezpieczenia). Korzystając ze służby zdrowia w ramach ubezpieczenia zdrowotnego, należy przedstawić dowód ubezpieczenia.

Jeżeli masz problemy z uzyskaniem dostępu do świadczeń zdrowotnych

(odległy termin wizyty, brak miejsc, brak specjalistycznych placówek zdrowotnych dla osób z autyzmem) skargi możesz kierować do:

Rzecznika Praw Pacjenta Podkarpackiego Oddziału Wojewódzkiego Narodowego Funduszu Zdrowia
ul. Zamkowa 8, 35 - 032 Rzeszów, tel. (017) 86 04 170 (poniedziałek-piątek 8.00-16.00)

Rzecznika Praw Pacjenta przy Centrali Narodowego Funduszu Zdrowia, ul. Grójecka 186,
02-390 Warszawa, tel. (022) 572 61 55,
e-mail: rzecznikprawpacjenta@nfz.gov.pl

Biura Praw Pacjenta przy Ministerstwie Zdrowia,
ul. Długa 38/40, 00-238 Warszawa, bezpłatna infolinia:
0800 190 590 (poniedziałek – piątek 9.00-21.00).

Dokumentem potwierdzającym prawo do świadczeń zdrowotnych może być:

- dla osoby zatrudnionej na podstawie umowy o pracę – druk ZUS RMUA wydawany przez pracodawcę, aktualne zaświadczenie z zakładu pracy, legitymacja ubezpieczeniowa wraz z aktualnym wpisem i pieczętką (wpis ten ważny jest tylko miesiąc),
- dla osoby prowadzącej działalność gospodarczą – aktualny dowód wpłaty składki na ubezpieczenie zdrowotne,
- dla osoby ubezpieczonej w KRUS – legitymacja KRUS wraz z dowodem wpłaty ostatniej składki na ubezpieczenie społeczne,
- dla emerytów i rencistów – legitymacja emeryta lub rencisty lub aktualny odcinek emerytury lub renty,
- dla osoby bezrobotnej – aktualne zaświadczenie z Urzędu Pracy,
- dla osoby ubezpieczonej dobrowolnie – umowa zawarta z NFZ wraz z aktualnym dowodem opłaty składki,
- dla członka rodziny osoby ubezpieczonej – dowód opłacenia składki zdrowotnej przez osobę, która zgłosiła członków rodziny do ubezpieczenia zdrowotnego, legitymacja rodzinna z wpisanymi członkami rodziny wraz z aktualną datą i pieczętką płatnika lub ZUS, aktualne zaświadczenie z zakładu pracy, legitymacja emeryta lub rencisty z wpisanymi członkami rodziny wraz z aktualnym odcinkiem emerytury lub renty; w przypadku członków rodziny – dzieci, które ukończyły 18 r.ż., dodatkowo należy przedstawić dokument potwierdzający fakt kontynuacji nauki (do 26 r.ż.) lub dokument potwierdzający znaczny stopień niepełnosprawności.

■ **Gdzie szukać informacji?** ►► Informacje o tym, które poradnie zawarły kontrakt

z Narodowym Funduszem Zdrowia na leczenie osób z autyzmem można uzyskać:

- dzwoniąc do Działu Kontraktowania Świadczeń i Obsługi Umów
Podkarpackiego Oddziału NFZ - tel. (017) 860 42 36 (leczenie psychiatryczne),
tel. (017) 86 04 222 (rehabilitacja)
- pisząc na adres mailowy: kontraktowanie@nfz-rzeszow.pl
- na stronie internetowej Podkarpackiego Oddziału NFZ: www.nfz-rzeszow.pl – zakładka:
gdzie się leczyć – świadczenia ambulatoryjne – leczenie psychiatryczne i uzależnień)

PORADNIE DLA OSÓB Z AUTYZMEM
DZIAŁAJĄCE W RAMACH PUBLICZNEJ SŁUŻBY ZDROWIA

Rzeszów

Samodzielny Publiczny Zespół Opieki Zdrowotnej Nr 1 w Rzeszowie

Poradnia dla Osób z Autyzmem Dziecięcym

ul. Hetamańska 21, 35-045 Rzeszów, tel. (017) 853 52 81 w. 358, fax. (017) 862 90 20

e-mail: biuro@spzoz1.rzeszow.pl

www.spzoz1.rzeszow.pl/ordn.html

Dni i godziny przyjmowania pacjentów: poniedziałek-piątek 8.00-18.00

Oferowana pomoc:

DIAGNOSTYKA:

- autyzm, zespół Aspergera, całościowe zaburzenia rozwojowe - dzieci i dorośli
- orientacyjny czas oczekiwania:** 2-3 miesiące, może ulegać zmianie
- kryteria zapisów:** brak

Oferowana pomoc:

TERAPIA I REHABILITACJA:

- terapia autyzmu, zespołu Aspergera, całościowych zaburzeń rozwojowych
- Stosowane metody:
 - metoda Shoplera-ćw.edukacyjne dla dzieci autystycznych
 - metoda Ivara Lovaasa
 - elementy SI-programy stymulacyjne
 - elementy programów stymulacyjnych ABA
 - elementy metody Obcji Kaufmanów
 - elementy metody Home Traiding
 - holding
 - metoda Domana
 - kinezyterapia ogólnorozwojowa (ćwiczenia specjalne, czynne, równoważne, koordynacyjne, schematu ciała itp.)
- orientacyjny czas oczekiwania:** 2-3 miesiące, może ulegać zmianie
- kryteria wiekowe:** dzieci i dorośli

*Uwaga: Poradnia prowadzi grupy wsparcia i edukację dla rodziców i opiekunów.
Specjaliści przyjmujący: lekarz psychiatra, psycholog, terapeuta dzieci z autyzmem,
fizjoterapeuta.*

Zespół Opieki Zdrowotnej Nr 2 w Rzeszowie

Poradnia Zdrowia Psychicznego dla Dzieci

Ośrodek Wczesnej Interwencji

ul. Fredry 9, 35-005 Rzeszów, tel. (017) 861 36 12

Dni i godziny przyjmowania pacjentów: pon-pt. 8.00-15.30

możliwość przyjęć w godzinach popołudniowych po indywidualnym uzgodnieniu z terapeutą

Oferowana pomoc:

TERAPIA I REHABILITACJA:

- terapia indywidualna dla dzieci niepełnosprawnych z m.in. autyzmem, dziecięcym porażeniem mózgowym, ADHD, opóźnieniem rozwoju, wadami wrodzonymi,
- specjaliści: logopeda, terapeuta zajęciowy, fizjoterapeuta, psycholog, specjalistyczna

- opieka lekarska
- terapia metodą NDT, elementy integracji sensorycznej
orientacyjny czas oczekiwania: w zależności od wolnych miejsc
kryteria wiekowe: do 18 roku życia
kryteria zapisów: skierowanie od lekarza rodzinnego

Stalowa Wola

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna

ul. gen. Okulickiego 12, 37-450 Stalowa Wola, tel. (015) 842 18 31

Dni i godziny przyjmowania pacjentów: poniedziałek-piątek 8.00-18.00

Oferowana pomoc:

TERAPIA I REHABILITACJA:

- autyzm, zespół Aspergera, całościowe zaburzenia rozwojowe
 - terapia indywidualna raz w tygodniu z psychologiem, w miarę potrzeb konsultacje logopedyczne
- kryteria wiekowe:** do ukończenia realizacji obowiązku szkolnego
kryteria zapisów: tylko dla osób z powiat stalowowolskiego
orientacyjny czas oczekiwania: w zależności od wolnych miejsc

NIEPUBLICZNE ZAKŁADY OPIEKI ZDROWOTNEJ:

PORADNIE DLA OSÓB Z AUTYZMEM,
KTÓRE MAJĄ W 2009 R. ZAWARTY KONTRAKT Z NFZ

Stalowa Wola

Poradnia dla osób z autyzmem dziecięcym Achilles NZOZ

ul. Wojska Polskiego 5, 37-450 Stalowa Wola tel. (015) 843 14 18

Dni i godziny przyjmowania pacjentów: poniedziałek-piątek 8.00-18.00

Oferowana pomoc:

DIAGNOSTYKA:

- autyzm, zespół Aspergera, całościowe zaburzenia rozwojowe
- orientacyjny czas oczekiwania:** brak
kryteria zapisów: brak

Oferowana pomoc:

TERAPIA I REHABILITACJA:

- autyzm, zespół Aspergera, całościowe zaburzenia rozwojowe
 - terapia zajęciowa indywidualna wg. modelu TEACH lub behawioralna, integracja sensoryczna, zajęcia na basenie
- orientacyjny czas oczekiwania:** brak
kryteria wiekowe: brak, pierwszeństwo dzieci w wieku przedszkolnym

INNE PLACÓWKI ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH

Rzeszów

Rzeszowskie Stowarzyszenie na Rzecz Dzieci Niepełnosprawnych i Autystycznych SOLIS RADIUS

ul. Hetmańska 21 lok. 201, 35 - 045 Rzeszów, tel. 691 587 945

e-mail: biuro@solisradius.pl

www.solisradius.pl

Dni i godziny przyjmowania pacjentów: ustalone indywidualnie

Oferowana pomoc:

TERAPIA I REHABILITACJA:

- terapia grupowa dla dzieci z autyzmem i z Zespołem Downa wybranymi metodami
 - muzykoterapia w ramach zajęć grupowych dla dzieci niepełnosprawnych
 - hipoterapia w ramach zajęć indywidualnych dla dzieci niepełnosprawnych
- orientacyjny czas oczekiwania:** w miarę wolnych terminów, informacja telefoniczna
kryteria wiekowe: brak

Uwaga: Stowarzyszenie prowadzi także grupy wsparcia dla rodziców z elementami szkolenia i pracy warsztatowej oraz bibliotekę – wypożyczalnię pomocy edukacyjnych i terapeutycznych

Stowarzyszenie na Rzecz Wspomagania Rozwoju Dzieci i Młodzieży „Titum”

ul. Kwiatkowskiego 48 a, 35-311 Rzeszów, tel. 609 127 559

Dni i godziny przyjmowania pacjentów: poniedziałek - piątek 8.00-21.00

Oferowana pomoc:

DIAGNOSTYKA:

- diagnoza dysfunkcji rozwojowych Monachijską Funkcjonalną Metodą Diagnostyczną
- orientacyjny czas oczekiwania:** w miarę wolnych terminów, informacja telefoniczna
kryteria zapisów: orzeczenie o niepełnosprawności, dzieci do 3 roku życia

TERAPIA I REHABILITACJA:

- dzieci i młodzież z autyzmem, zespołem Aspergera, całościowymi zaburzeniami rozwojowymi, ADHD i innymi zaburzeniami i problemami rozwojowymi,
 - poradnictwo specjalistyczne i konsultacje,
 - prowadzone zajęcia: muzykoterapia, hipoterapia, integracja sensoryczna, terapia zajęciowa, terapia na basenie rehabilitacja, dogoterapia, teatrzyk, terapia metodą V. Sherborne i Castillo Moralesa
- orientacyjny czas oczekiwania:** w miarę wolnych terminów, informacja telefoniczna
kryteria wiekowe: brak

Uwaga: Stowarzyszenie prowadzi grupę wsparcia dla rodziców

Stalowa Wola

Stowarzyszenie na Rzecz Osób Szczególnej Troski "Nadzieja" Punkt Konsultacyjny Dla Dzieci i Młodzieży z Autyzmem i Ich Rodzin

ul. Hutnicza 14 37-450 Stalowa Wola, tel. 015 842 10 31 (poinformować, że dzwoni się w sprawie punktu konsultacyjnego)
www.zss6.stalowawola.pl/punkt.html

Dni i godziny przyjmowania pacjentów: ustalone indywidualnie

Oferowana pomoc:

DIAGNOSTYKA:

- autyzm, zespół Aspergera i inne zaburzenia ze spektrum autyzmu
- orientacyjny czas oczekiwania:** do 1 miesiąca
kryteria zapisów: brak

Oferowana pomoc:

TERAPIA I REHABILITACJA:

- autyzm, zespół Aspergera, całościowe zaburzenia rozwojowe
 - programy stymulacyjne, integracja sensoryczna, zajęcia logopedyczne, rehabilitacyjne, terapia metodą Tomatisa, porady psychologiczne dla rodziców
- orientacyjny czas oczekiwania:** rehabilitacja, SI - w zależności od wolnych miejsc,
kryteria wiekowe: brak
kryteria zapisów: orzeczenie o niepełnosprawności, diagnoza zaburzeń ze spektrum

PRYWATNE PLACÓWKI TERAPEUTYCZNE

BRAK

TERAPIE WSPOMAGAJĄCE

Krajowe Towarzystwo Autyzmu Oddział w Stalowej Woli

ul. Hutnicza 14, 37-450 Stalowa Wola, tel. 604 85 68 69

Dni i godziny przyjmowania pacjentów: po umówieniu telefonicznym

Oferowana pomoc:

TERAPIA I REHABILITACJA:

- autyzm, zespół Aspergera, całościowe zaburzenia rozwojowe
 - hipoterapia, zajęcia na basenie, wyjazdy terapeutyczne
- orientacyjny czas oczekiwania:** brak
kryteria zapisów: dla członków stowarzyszenia, orzeczenie o niepełnosprawności,
kryteria wiekowe: brak

Uwaga: Stowarzyszenie prowadzi porady i szkolenia dla rodziców

II. POMOC OFEROWANA W RAMACH SYSTEMU EDUKACJI

■ ŚWIADCZENIA PORADNI PSYCHOLOGICZNO-PEDAGOGICZNYCH

Poradnie wydają orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego niezbędne w przedszkolach i szkołach oraz opinie o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju, udzielają też pomocy psychologiczno-pedagogicznej uczniom i ich rodzinom.

Do zadań poradni psychologiczno-pedagogicznych należy m.in. terapia zaburzeń rozwojowych, pomoc uczniom w dokonywaniu wyboru kierunku kształcenia, zawodu i planowaniu kariery zawodowej, pomoc rodzicom i nauczycielom w diagnozowaniu i rozwijaniu potencjalnych możliwości oraz mocnych stron uczniów, wspomaganie wychowawczej i edukacyjnej funkcji rodziny oraz szkoły.

Poradnie wydają opinie w sprawach dotyczących m.in.:

- wcześniejszego przyjęcia dziecka do szkoły podstawowej oraz odroczenia rozpoczęcia spełniania obowiązku szkolnego,
- dostosowania wymagań edukacyjnych, wynikających z programu nauczania, do indywidualnych potrzeb psychofizycznych i edukacyjnych ucznia, u którego stwierdzono zaburzenia i odchylenia rozwojowe lub specyficzne trudności w uczeniu się, uniemożliwiające sprostanie tym wymaganiom,
- zwolnienia ucznia z głęboką dysleksją rozwojową z nauki drugiego języka obcego,
- przystąpienia ucznia lub absolwenta z zaburzeniami i odchyleniami rozwojowymi lub ze specyficznymi trudnościami w uczeniu się odpowiednio do: sprawdzianu przeprowadzanego w ostatnim roku nauki w szkole podstawowej, egzaminu przeprowadzanego w ostatnim roku nauki w gimnazjum, egzaminu maturalnego lub egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe, w warunkach i formie dostosowanych do indywidualnych potrzeb psychofizycznych ucznia lub absolwenta.

Pomoc oferowana w ramach poradni psychologiczno-pedagogicznych jest bezpłatna.

Podstawa prawna:

*Ustawa z dn. 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tj. Dz. U. z 2004 r., nr 256, poz. 2572 z (późn. zm.),
Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dn. 11 grudnia 2002 r.
w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych,
w tym publicznych poradni specjalistycznych (Dz. U. z 2003 r., nr , 5, poz. 46)*

- **Gdzie szukać informacji?** ► Informacje dotyczące poradni psychologiczno-pedagogicznych powinny znajdować się w starostwie w Wydziale Edukacji (Oświaty) oraz w analogicznym wydziale Urzędu Miasta lub Urzędu Gminy. Informacji tych można także szukać w Kuratorium Oświaty.

W województwie podkarpackim wykaz poradni psychologiczno-pedagogicznych można znaleźć na stronie internetowej Podkarpackiego Kuratorium Oświaty w Rzeszowie:
http://www.ko.rzeszow.pl/rejestr/adresy/adresy_ps.php

▶▶ **Poradnie Psychologiczno - Pedagogiczne:**

Krosno

orzeczenia i opinie dla dzieci z autyzmem wydają 2 poradnie:

Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna

ul. Parkowa 2, 38-400 Krosno, tel. (013) 432 11 56

Miejska Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna

ul. Lewakowskiego 14, 38-400 Krosno, tel. (013) 432 05 19

Przemysł

orzeczenia i opinie dla dzieci z autyzmem wydaje:

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna

ul. Dworskiego 98, 37-700 Przemysł, tel. (016) 678 37 94

Rzeszów

orzeczenia i opinie dla dzieci z autyzmem wydaje:

Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna

ul. Stefana Batorego 9, 35-005 Rzeszów, tel. (017) 852 81 30

Tarnobrzeg

orzeczenia i opinie dla dzieci z autyzmem wydaje:

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna nr 1

ul. św. Barbary 8, 39-400 Tarnobrzeg, tel. (015) 822 75 90

powiat brzozowski

orzeczenia i opinie dla dzieci z autyzmem wydaje:

Poradnia Psychologiczno - Pedagogiczna

ul. Sienkiewicza 2, 36-200 Brzozów, tel. (013) 434 10 53

powiat dębicki

orzeczenia i opinie dla dzieci z autyzmem wydaje:

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna

ul. Strumskiego 1, 39-200 Dębica, tel. (014) 670 24 60

powiat jarosławski

orzeczenia i opinie dla dzieci z autyzmem wydaje:

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna

ul. Poniatowskiego 63, 37-500 Jarosław, tel. (016) 621 41 78

powiat jasielski

orzeczenia i opinie dla dzieci z autyzmem wydaje:

Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna

ul. Szkolna 21, 38-200 Jasło, tel. (013) 446 45 46

powiat lubaczowski

orzeczenia i opinie dla dzieci z autyzmem wydaje:

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna

ul. Mickiewicza 45, 37-600 Lubaczów, tel. (016) 632 13 78

powiat łańcucki

orzeczenia i opinie dla dzieci z autyzmem wydaje:

Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna

ul. Mickiewicza 3, 37-100 Łańcut, tel. (017) 225 33 07

powiat mielecki

orzeczenia i opinie dla dzieci z autyzmem wydaje:

Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna

ul. Wyspiańskiego 6, 39-300 Mielec, tel. (017) 788 49 78

powiat niżański

orzeczenia i opinie dla dzieci z autyzmem wydaje:

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna

ul. Paderewskiego 4, 37-400 Nisko, tel. (015) 841 27 73

powiat przeworski

■ UWAGA ►► W celu uzyskania orzeczenia lub opinii mieszkańcy powiatu powinni się zgłosić do poniższej poradni. Następnie będą kierowani do poradni w Rzeszowie.

Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna

ul. Słowackiego 17, 37-200 Przeworsk, tel. (016) 648 82 50

powiat sanocki

orzeczenia i opinie dla dzieci z autyzmem wydaje:

Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna

ul. Kościuszki 16, 38-500 Sanok, tel. (013) 463 16 71

powiat stalowowski

orzeczenia i opinie dla dzieci z autyzmem wydaje:

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna

ul. gen. Okulickiego 12, 37-450 Stalowa Wola, tel. (015) 842 18 31

powiat strzyżowski

orzeczenia i opinie dla dzieci z autyzmem wydaje:

Poradnia Psychologiczno- Pedagogiczna

ul. Parkowa 4, 38-100 Strzyżów, tel. (017) 276 10 75

powiat tarnobrzeski

orzeczenia i opinie dla dzieci z autyzmem wydaje:

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna

ul. Jana Pawła II 4, 39-460 Nowa Dęba, tel. (015) 846 28 45

■ Wczesne WSPOMAGANIE ROZWOJU

Pomoc ta organizowana jest dla małych dzieci (od urodzenia do momentu pójścia do szkoły, zazwyczaj do 7 roku życia). Wczesne wspomaganie rozwoju dzieci ma na celu pobudzenie psychoruchowego i społecznego rozwoju dziecka od chwili wykrycia niepełnosprawności, do podjęcia nauki w szkole.

Wczesne wspomaganie może być organizowane w przedszkolu, w szkole podstawowej, w specjalnym ośrodku szkolno-wychowawczym, w publicznej i niepublicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym poradni specjalistycznej, jeżeli mają one możliwość realizacji wskazań zawartych w opinii o potrzebie wczesnego wspomagania rozwoju dziecka, w szczególności dysponują środkami dydaktycznymi i sprzętem, niezbędnymi do prowadzenia wczesnego wspomagania. Jednak nie wszystkie ww. placówki prowadzą wczesne wspomaganie rozwoju.

Pomoc ta oferowana jest przez zespół specjalistów, w skład którego wchodzi osoby posiadające przygotowanie do pracy z małymi dziećmi z zaburzonym rozwojem psychoruchowym: oligofrenopeda, tyflopeda lub surdopeda, psycholog, logopeda, inni specjaliści – w zależności od potrzeb dziecka i jego rodziny.

Zespół ten ustala kierunki pracy z dzieckiem oraz harmonogram podejmowanych działań w zakresie wczesnego wspomagania rozwoju dziecka oraz wsparcia jego rodziny. Poza tym do jego zadań należy: nawiązanie współpracy z zakładem opieki zdrowotnej lub ośrodkiem pomocy społecznej w celu zapewnienia dziecku rehabilitacji, terapii lub innych form pomocy, opracowanie i realizacja indywidualnego programu pracy z dzieckiem i jego rodziną, analiza skuteczności pomocy udzielanej w ramach wczesnego wspomagania. Zajęcia w ramach wczesnego wspomagania organizowane są w wymiarze od 4 do 8 godzin w miesiącu.

■ UWAGA ► Ze względu na bardzo małą liczbę godzin przewidzianą w ramach Wczesnego Wspomagania Rozwoju (od jednej do dwóch godzin tygodniowo) forma ta może być jedynie uzupełnieniem podstawowych form terapii dla dzieci z autyzmem i innymi całościowymi zaburzeniami rozwoju.

Aby dziecko mogło skorzystać z tego rodzaju wsparcia, musi mieć wydaną opinię o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju. Opinie te wydają publiczne i niepubliczne poradnie psychologiczno-pedagogiczne, w tym poradnie specjalistyczne.

Pomoc oferowana w ramach wczesnego wspomaganie rozwoju jest bezpłatna.

*Podstawa prawna:
Ustawa z dn. 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tj. Dz. U. z 2004 r. nr 256, poz. 2572 z późn. zm.),
Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dn. 4 kwietnia 2005 r.
w sprawie organizowania wczesnego wspomaganie rozwoju dzieci (Dz. U. z 2005 r. nr 68, poz. 587).*

- **Gdzie szukać informacji?** ► Przynajmniej postaraj się dotrzeć do publicznej Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Twoim mieście lub powiecie. Tam można dowiedzieć się o placówkach oświatowych, w których jest prowadzone wczesne wspomaganie rozwoju dziecka. Informacje te powinny znajdować się także w Wydziale Edukacji (Oświaty) Urzędu Miasta lub Urzędu Gminy oraz w analogicznym wydziale w starostwie powiatu.

w Rzeszowie

wczesne wspomaganie rozwoju dla dzieci z autyzmem prowadzi:

Zespół Szkół Specjalnych im. UNICEF

ul. Marszałkowska 24a, 35-215 Rzeszów, tel. (017) 748 31 70, (017) 748 31 68
e-mail: zsunicef@intertele.pl
<http://www.wzorowaszkoła.pl/zss/>

w Tarnobrzegu

wczesne wspomaganie rozwoju dla dzieci z autyzmem prowadzi:

Zespół Szkół Specjalnych im. Księdza Jana Twardowskiego

ul. M. Dąbrowskiej 10a, 39-400 Tarnobrzeg, tel. (015) 822 89 75,
e-mail: zsstbg@poczta.onet.pl

w powiecie bieszczadzkim

wczesne wspomaganie rozwoju dla dzieci z autyzmem prowadzi:

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy

ul. Gombrowicza 37, 38-700 Ustrzyki Dolne, tel. (013) 461 11 04
e-mail: sosw_ud@poczta.onet.pl
www.sosw_ud.scholaris.pl

w powiecie brzozowskim

wczesne wspomaganie rozwoju dla dzieci z autyzmem prowadzi:

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy

ul. Tysiąclecia 27, 36-200 Brzozów, tel. (013) 434 17 76

e-mail: soswbrz@interia.pl

w powiecie leskim

wczesne wspomaganie rozwoju dla dzieci z autyzmem prowadzi:

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy
ul. Smolki 4, 38- 600 Lesko, tel. (013) 469 64 23

w powiecie nizańskim

wczesne wspomaganie rozwoju dla dzieci z autyzmem prowadzi:

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy
ul. Mickiewicza 38, 37-420 Rudnik n.Sanem, tel. (015) 876 10 92

w powiecie rzeszowskim

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy
36-054 Mrowla, tel. (017) 855 35 76
e-mail: elasoswmrowla@o2.pl

w powiecie sanockim

wczesne wspomaganie rozwoju dla dzieci z autyzmem prowadzi:

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy
ul. Konarskiego 10, 38-500 Sanok, tel. (013) 463 09 25, (013) 463 19 80
e-mail: soswssanok@op.pl
www.sosw.sanok.pl

w powiecie strzyżowskim

wczesne wspomaganie rozwoju dla dzieci z autyzmem prowadzi:

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy
ul. J. Wybickiego 25, 38-130 Frysztak, tel. (017) 277 72 06
e-mail: sosw-frysztak@oswiata.org.pl

w powiecie tarnobrzeskim

wczesne wspomaganie rozwoju dla dzieci z autyzmem prowadzi:

Przedszkole Miejskie nr 16 z Oddziałami Integracyjnymi
ul. Chałubińskiego 1, 39-300 Mielec, tel. (017) 582 55 71

Przedszkole Miejskie nr 20
ul. Warneńczyka 2, 39-300 Mielec, tel. (017) 582 53 09

Zespół Szkół Specjalnych im. J. Korczaka
ul. Żeromskiego 34, 39-300 Mielec, tel. (017) 586 29 77

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy

ul. Królowej Jadwigi 1, 39-300 Mielec, tel. (017) 586 29 16,
e-mail: soswmielec@poczta.fm
www.powiat.mielec.pl/soswmielec

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy
Grębów 881, 39-410 Grębów, tel. (015) 811 28 13

■ PLACÓWKI PRZEDSZKOLNE I SZKOLNE DLA DZIECI Z AUTYZMEM

Dzieci z autyzmem, z zespołem Aspergera i innymi zaburzeniami rozwojowymi w wieku przedszkolnym i szkolnym mają prawo do otrzymania orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego. O jego wydanie wnioskuje rodzice.

Orzeczenie to jest wydawane dla dzieci i młodzieży, które wymagają stosowania specjalnej organizacji nauki i metod kształcenia. Na tej podstawie przedszkole lub szkoła dostosowuje warunki i formy nauczania do potrzeb dziecka określonych w orzeczeniu. Prawo oświatowe gwarantuje dzieciom i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi możliwość uczęszczania do wszystkich typów przedszkoli i szkół: ogólnodostępnych (tzw. masowych), integracyjnych, z oddziałami integracyjnymi, specjalnych, z oddziałami specjalnymi.

Placówka oświatowa, do której uczęszcza dziecko, ma zapewnić mu realizację zaleceń określonych w orzeczeniu. Uczeń taki ma także prawo do dostosowania treści nauczania, a co za tym idzie – dostosowania systemu jego oceniania. Orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego dla dzieci i młodzieży z autyzmem wydają poradnie psychologiczno-pedagogiczne wskazane przez kuratora oświaty.

Jeżeli stan zdrowia dziecka znacznie utrudnia lub uniemożliwia uczęszczanie do szkoły (w tym do kl. 0), może być wydane orzeczenie o nauczaniu indywidualnym. Zajęcia te mogą być organizowane w domu rodzinnym, szkole lub w specjalnym ośrodku szkolno-wychowawczym. Możliwe jest także wprowadzanie ucznia na zajęcia z innymi dziećmi, z klasą.

Podstawa prawna:

*Ustawa z dn. 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tj. Dz. U. z 2004 r., nr 256, poz. 2572 z późn. zm.),
Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dn. 18 stycznia 2005 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie w specjalnych przedszkolach, szkołach i oddziałach oraz w ośrodkach (Dz. U. z 2005 r., nr 19, poz. 166),
Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dn. 18 stycznia 2005 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie w przedszkolach, szkołach i oddziałach ogólnodostępnych lub integracyjnych (Dz. U. z 2005 r., nr 19, poz. 167),
Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dn. 18 września 2008 r. w sprawie orzeczeń i opinii wydawanych przez zespoły orzekające działające w publicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych (Dz. U. z 2008 r., nr 173, poz. 1072),
Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dn. 18 września 2008 r. w sprawie sposobu i trybu organizowania indywidualnego obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego i indywidualnego nauczania dzieci i młodzieży (Dz. U. z 2008 r., nr 175, poz. 1086).*

- **Gdzie szukać informacji?** ►► Informacje o przedszkolach i szkołach integracyjnych można znaleźć w Urzędzie Gminy (Miasta) oraz w Kuratorium Oświaty. Informacje o szkołach specjalnych znajdują się w starostwach powiatu i w Kuratoriach Oświaty.

Jeżeli masz problemy z uzyskaniem dostępu do wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka, przedszkola, szkoły, poradni psychologiczno-pedagogicznej możesz kontaktować się z:

- wójtem, burmistrzem, prezydentem miasta odpowiedzialnym za sprawy edukacji,
- starostą odpowiedzialnym za sprawy edukacji (jeżeli chodzi o szkoły specjalne, poradnie psychologiczno – pedagogiczne).

Jeżeli przedszkole, szkoła, poradnia psychologiczno-pedagogiczna łamie prawa ucznia (nie realizuje zaleceń zawartych w orzeczeniu o potrzebie kształcenia specjalnego, nie organizuje zajęć rewalidacyjnych dla uczniów niepełnosprawnych, nie dostosowuje programu nauczania do potrzeb dziecka z orzeczoną kształceniem specjalnym), możesz kontaktować się z Rzecznikiem Praw Ucznia (osobą odpowiedzialną za kształcenie uczniów niepełnosprawnych) w:

Podkarpackim Kuratorium Oświaty

ul. Grunwaldzka 15, 35-959 Rzeszów, tel. (017) 867 11 42, fax (017) 867 19 54

e-mail: kuratorium@ko.rzeszow.pl

lub delegaturą Kuratorium Oświaty na Twoim terenie:

Delegatura Kuratorium Oświaty w Tarnobrzegu

ul. 1 Maja 4, 39-400 Tarnobrzeg, tel. (015) 823 67 20, fax (015) 822 33 74

e-mail: jurekut@poczta.onet.pl

Delegatura Kuratorium Oświaty w Krośnie

ul. Bieszczadzka 1, 38-400 Krosno, tel. (013) 432 11 95, fax (013) 432 18 70

e-mail: delkokrosno@poczta.onet.pl

Delegatura Kuratorium Oświaty w Przemyślu

ul. Waygarta 1, 37-700 Przemyśl, tel. (016) 678 25 40, fax (016) 678 25 40

e-mail: przemyslko@poczta.onet.pl

■ SZKOŁY PUBLICZNE, W KTÓRYCH UCZĄ SIĘ DZIECI Z AUTYZMEM

Dzieci z autyzmem mają prawo uczęszczać do wszystkich placówek edukacyjnych (ogólnodostępnych, integracyjnych, specjalnych).

- SZKOŁY I PRZEDSZKOLA SPECJALNE:

Krosno

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy

Szkoła Podstawowa nr 11

Gimnazjum nr 6

Szkoła Przystosowująca do Pracy

Zasadnicza Szkoła Zawodowa nr 7

**Liceum Ogólnokształcące Uzupelniające
Internat**

ul. J. Bema 46, 38-404 Krosno, tel. (013) 436 56 71, (013) 436 55 55,
e-mail: sosw_krosno@pro.onet.pl
www_soswkrosno/republika.pl

Uwaga: W ośrodku uczą się uczniowie z autyzmem. Są klasy dla uczniów z niepełnosprawnościami sprzężonymi

Przemyśl

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy nr 1
Szkoła Podstawowa Nr 7 z Oddziałami Przedszkolnymi
Gimnazjum Nr 8
Zasadnicza Szkoła Zawodowa nr 3
Szkoła Przystosowująca do Pracy
ul. Basztowa 34, 37-700 Przemyśl, tel. (016) 678 31 20
e-mail: soswprzem@o2.pl

Uwaga: do szkoły uczęszczają uczniowie z autyzmem

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy nr 2
Szkoła Podstawowa
Liceum Profilowane
Liceum Uzupelniające Ogólnokształcące
Technikum
Zasadnicza Szkoła Zawodowa
Internat

ul. Czarnieckiego 27, 37-700 Przemyśl, tel. (016) 676 04 00 do 02,
e-mail: osrodek@sosw2przemysl.com
www.sosw2przemysl.com

Uwaga: Placówka przeznaczona dla uczniów niesłyszących – nie uczą się w niej uczniowie z autyzmem

Rzeszów

Zespół Szkół Specjalnych im. UNICEF
Szkoła Podstawowa Specjalna Nr 20
Gimnazjum Specjalne
Liceum Uzupelniające Ogólnokształcące Specjalne Nr 11
Szkoła Specjalna Przystosowująca do Pracy Specjalna
Szkoła Zawodowa Specjalna

ul. Marszałkowska 24a, 35-215 Rzeszów, tel. (017) 748 31 70, (017) 748 31 68,
e-mail: zsunicef@intertele.pl
<http://www.wzorowaszkoła.pl/zss/>

Uwaga: do szkoły uczęszczają uczniowie z autyzmem

Tarnobrzeg

Zespół Szkół Specjalnych im. Księdza Jana Twardowskiego
Szkoła Podstawowa Specjalna im. Księdza Jana Twardowskiego
Gimnazjum Specjalne im. Księdza Jana Twardowskiego
Szkoła Przystosowująca do Pracy im. Księdza Jana Twardowskiego

ul. M. Dąbrowskiej 10a, 39-400 Tarnobrzeg, tel. (015) 822 89 75,
e-mail: zsstbg@poczta.onet.pl

Uwaga: W placówce uczą się uczniowie z autyzmem, ale przyjmowani są do niej tylko uczniowie z autyzmem sprzężonym z upośledzeniem umysłowym

powiat bieszczadzki

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy

Szkoła Podstawowa Nr 3

Gimnazjum Nr 5

Szkoła Przystosowująca do Pracy

Zasadnicza Szkoła Zawodowa Nr 2

Internat

ul. Gombrowicza 37, 38-700 Ustrzyki Dolne, tel. (013) 461 11 04,

e-mail: sosw_ud@poczta.onet.pl

www.sosw_ud.scholaris.pl

Uwaga: W placówce uczą się uczniowie z autyzmem, ale przyjmowani są do niej tylko uczniowie z autyzmem sprzężonym z upośledzeniem umysłowym

powiat brzozowski

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy

Szkoła Podstawowa Specjalna Nr 2

Gimnazjum Specjalne Nr 2,

Szkoła Przystosowująca do Pracy

Internat

ul. Tysiąclecia 27, 36-200 Brzozów, tel. (013) 434 17 76

e-mail: soswbrz@interia.pl

Uwaga: Do placówki uczęszczają uczniowie z autyzmem

powiat dębicki

Zespół Szkół Specjalnych

Szkoła Podstawowa Specjalna Nr 7

Gimnazjum Specjalne Nr 6,

Szkoła Specjalna Przystosowująca Do Pracy

ul. Matejki 22, 39-200 Dębica, tel. (014) 677 85 98, e-mail: zss-debica@oswiata.org.pl

www.zss-debica.oswiata.org.pl

Uwaga: Do placówki uczęszczają uczniowie z autyzmem

powiat jarosławski

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy

Szkoła Podstawowa Nr 8

Gimnazjum Nr 7,

Szkoła Przystosowująca Do Pracy

**Zasadnicza Szkoła Zawodowa
Liceum Uzupełniające
Internat**

ul. Jana Pawła II 30, 37-500 Jarosław, tel. (016) 621 24 31
e-mail: sosw@jaroslaw.pl
www.sosw.jaroslaw.pl

Uwaga: Do placówki uczęszczają uczniowie z autyzmem

powiat jasielski

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy

Szkoła Podstawowa Nr 5

Gimnazjum Nr 3,

- oddział dla uczniów z autyzmem

Szkoła Przysposabiająca Do Pracy

Internat

ul. Sokoła 3, 38-200 Jasło, tel. (013) 446 34 67, (013) 446 38 65
e-mail: soswjasio@poczta.fm

Uwaga: Do placówki uczęszczają uczniowie z autyzmem

powiat kolbuszowski

Szkoła Podstawowa Specjalna

Gimnazjum Specjalne

ul. Wiejska 90, Kolbuszowa Dolna, 36 – 100 Kolbuszowa, tel. (017) 22 71 581

e-mail: spkolbuszowadolna@op.pl

Uwaga: W placówkach uczą się uczniowie z autyzmem, ale przyjmowani są do niej tylko uczniowie z autyzmem sprzężonym z upośledzeniem umysłowym

powiat krośnieński

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy

Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna

Szkoła Przysposabiająca Do Pracy

ul. Piwarskiego 19, 38-440 Iwonicz Zdrój, tel. (013) 437 54 31, fax. (013) 435 03 26

e-mail: sosw@iwonicz-zdroj.pl

www.internat.iwonicz-zdroj.pl

Uwaga: Placówka dla uczniów z upośledzeniem umysłowym

powiat leski

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy

Szkoła Podstawowa Specjalna Nr 2

- oddział dla uczniów z autyzmem

Gimnazjum Specjalne Nr 2

**Szkoła Sp Przysposabiająca Do Pracy
Internat**

ul. Smolki 4, 38-600 Lesko, tel. (013) 469 64 23
e-mail: oswlesko@poczta.onet.pl

Uwaga: Do placówki uczęszczają uczniowie z autyzmem

powiat leżajski

**Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy
Szkoła Podstawowa Specjalna Nr 5
Gimnazjum Specjalne
Szkoła Specjalna Przysposabiająca Do Pracy
Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna Nr 2
Internat**

ul. Mickiewicza 76, 37-300 Leżajsk, tel. (017) 242 02 54,
e-mail: soswlezajsk@poczta.onet.pl
www.sosw.lezajsk.pl

Uwaga: Do placówki uczęszczają uczniowie z autyzmem.

powiat lubaczowski

**Zespół Placówek im. Jana Pawła II
Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy
Szkoła Podstawowa Specjalna
Gimnazjum Specjalne
Szkoła Specjalna Przysposabiająca Do Pracy
Internat**

ul. Kościuszki 145, 37-600 Lubaczów, tel. (016) 632 10 88,
e-mail: zpowirlubaczow@wp.pl

Uwaga: Do placówki uczęszczają uczniowie z autyzmem.

powiat mielecki

**Zespół Szkół Specjalnych im. J. Korczaka
Szkoła Podstawowa Specjalna Nr 1
Gimnazjum Specjalne Nr 1
Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna Nr 1
Szkoła Przysposabiająca Do Pracy Dla Uczniów Z Upśledzeniem Umysłowym
W Stopniu Umiarkowanym I Znacznym**

ul. Żeromskiego 34, 39-300 Mielec, tel. (017) 586 29 77
e-mail: zssmielec1@wp.pl

Uwaga: Do placówki uczęszczają uczniowie z autyzmem.

**Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy
Szkoła Podstawowa Specjalna Nr 2
Gimnazjum Specjalne Nr 2**

**Szkoła Przystosabiająca Do Pracy
Zasadnicza Szkoła Zawodowa
Internat**

ul. Królowej Jadwigi 1, 39-300 Mielec, tel. (017) 586 29 16,
e-mail: soswmielec@poczta.fm
www.powiat.mielec.pl/soswmielec

Uwaga: Do placówki uczęszczają uczniowie z autyzmem

powiat niżański

**Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy
Szkoła Podstawowa specjalna Nr 4
- oddział dla uczniów z autyzmem**

**Gimnazjum Specjalne
Szkoła Specjalna Przystosabiająca Do Pracy
Internat**

ul. Mickiewicza 38, 37-420 Rudnik n/Sanem, tel. (015) 876 10 92,
e-mail: soswrudnik@poczta.onet.pl

Uwaga: Do placówki uczęszczają uczniowie z autyzmem

powiat ropczycko – sędziszowski

**Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy
Szkoła Podstawowa Specjalna Nr 4
Gimnazjum Specjalne Nr 6
Specjalna Szkoła Przystosabiająca Do Pracy Nr 1
Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna Nr 3
Internat**

ul. Kardynała Wyszyńskiego 14, 39-100 Ropczyce, tel. (017) 221 83 82,
e-mail: soswropczyce@poczta.onet.pl

Uwaga: Do placówki nie uczęszczają uczniowie z autyzmem, ale jest możliwość przyjęcia w przypadku autyzmu sprzężonego z upośledzeniem umysłowym.

powiat rzeszowski

**Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy
Szkoła Podstawowa Specjalna Nr 2
Gimnazjum Specjalne
Szkoła Przystosabiająca Do Pracy
Internat**

36-054 Mrowla, tel. (017) 855 35 76
e-mail: elasoswmrowla@o2.pl

Uwaga: Do placówki uczęszczają uczniowie z autyzmem

powiat sanocki

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy

Szkoła Podstawowa Nr 5

- oddział dla uczniów z autyzmem

Gimnazjum Nr 5

- oddział dla uczniów z autyzmem

Szkoła Przysposabiająca do Pracy

Internat

ul. Konarskiego 10, 38-500 Sanok (013) 463 09 25, (013) 463 19 80,

e-mail: soswsanok@op.pl

www.sosw.sanok.pl

powiat stalowowolski

Zespół Szkół Specjalnych Nr 6

Szkoła Podstawowa Specjalna Nr 8

Gimnazjum Specjalne Nr 8

Szkoła Specjalna Przysposabiająca do Pracy

Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna

Grupa Rewalidacyjno-Wychowawcza

ul. Hutnicza 14, 37-450 Stalowa Wola, tel. (015) 842 10 31,

e-mail: szkola@zss6.stalowawola.pl

www.zss6.stalowawola.pl

Uwaga: W placówce uczą się uczniowie z autyzmem

powiat strzyżowski

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy

Przedszkole z Oddziałami Specjalnymi

Szkoła Podstawowa Specjalna Nr 3

Gimnazjum Specjalne Nr 2,

Szkoła Przysposabiająca Do Pracy Specjalna

Internat

ul. Patryna 9, 39-100 Strzyżów, tel. (017) 276 26 20

e-mail: sosw_strzyzow@wp.pl

Uwaga: W placówce nie uczą się uczniowie z autyzmem, istnieje możliwość przyjęcia w przypadku autyzmu sprzężonego z upośledzeniem umysłowym

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy

Szkoła Podstawowa Specjalna Nr 2

Gimnazjum Specjalne Nr 2

Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna

Licium Uzupełniające Ogólnoszałaćące Specjalne

Internat

ul. J. Wybickiego 25, 38-130 Frysztak, tel. (017) 277 72 06,

e-mail: sosw-frysztak@oswiata.org.pl

Uwaga: W placówce uczą się uczniowie z autyzmem

powiat tarnobrzescski

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy

Szkoła Podstawowa Nr 1

Gimnazjum Nr 1

Szkoła Przysposabiająca Do Pracy

Zasadnicza Szkoła Zawodowa Nr 1

Internat

39-410 Grębów, tel. (015) 811 28 13, (015) 811 32 32

e-mail: soswgrebow@poczta.onet.pl

■ SZKOŁY I PRZEDSZKOLA INTEGRACYJNE LUB Z ODDZIAŁAMI INTEGRACYJNYMI:

Krosno

Przedszkole Miejskie Nr 5

ul. Powstańców Warszawskich 42, 38-400 Krosno, tel. (013) 432 47 57

-do przedszkola uczęszczają dzieci z autyzmem

Przedszkole Miejskie Nr 8

ul. Kisielewskiego 15, 38-411 Krosno, tel. (013) 432 58 64

-do przedszkola uczęszczają dzieci z autyzmem

Szkoła Podstawowa z Oddziałami Integracyjnymi Nr 14

ul. Wojska Polskiego 45, 38-400 Krosno, tel. (013) 436 72 41

www.sp14krosno.pl

-w szkole uczą się uczniowie z autyzmem

Przemyśl

Miejskie Przedszkole Nr 11 z Oddziałami Integracyjnymi

ul. Wybrzeże Ojca Św. Jana Pawła II 68, 37-700 Przemyśl, tel. (016) 670 76 78

Zespół Szkół z Oddziałami Integracyjnymi im. Orłów Lwowskich

Szkoła Podstawowa Nr 16

Gimnazjum Nr 4

ul. Grunwaldzka 81, 37-700 Przemyśl, tel. (016) 670 2915

-w zespole szkół uczą się uczniowie z autyzmem

Rzeszów

Przedszkole Nr 35 z Oddziałem Integracyjnym

ul. Pelczara 3, 35-310 Rzeszów tel. (017) 748 34 10

-do przedszkola uczęszczają dzieci z autyzmem

Szkoła Podstawowa, nr 22 z Oddziałami Integracyjnymi

ul. Ptasia 2, 35-207 Rzeszów, tel. (017) 748 25 30

Tarnobrzeg

Przedszkole Integracyjne Nr 9

ul. Dekutowskiego 4, 39-400 Tarnobrzeg, tel. (015) 822 26 84
-do przedszkola uczęszczają dzieci z autyzmem

Szkoła Podstawowa Nr 9 im. Jana Pawła II

ul. Wiejska 4, 39-400 Tarnobrzeg, tel. (015) 823 75 85
-w szkole znajdują się klasy integracyjne, uczą się w nich uczniowie z autyzmem

powiat bieszczadzki

Przedszkole Nr 2

ul. 29-go Listopada 49, 38-700 Ustrzyki Dolne, tel. (013) 461 17 36
-do przedszkola uczęszczają dzieci z autyzmem

powiat dębicki

Miejskie Przedszkole Nr 2 Integracyjne

ul. Ks. Konarskiego 14, 39-200 Dębica, tel. (0 14) 681 31 68
-do przedszkola uczęszczają dzieci z autyzmem

Publiczne Przedszkole Integracyjne Ochronka Sióstr Służebniczek BDNP

ul. Krakowska 15, 39-200 Dębica, tel. (014) 683 56 83,
e-mail: ochronka@siostry.net.pl
-do przedszkola uczęszczają dzieci z autyzmem

Szkoła Podstawowa nr 11 z Oddziałami Integracyjnymi w Dębicy

ul. Szkotnia 14, 39-200 Dębica, tel. (014) 681 26 03
-do szkoły uczęszczają uczniowie z autyzmem

III Liceum Ogólnokształcące Zespołu Szkół Nr 2 im. E. Kwiatkowskiego

ul. Lisa 2, 39-200 Dębica, tel. (014) 681 35 74, e-mail: dyrektor@zs2.debica.ids.pl
-w szkole znajdują się klasy integracyjne

Publiczne Przedszkole z Oddziałami Integracyjnymi

Pustków-Osiedle 27, 39-206 Pustków 3, tel. (014) 682 11 59

Publiczna Szkoła Podstawowa z Oddziałami Integracyjnymi im. M. Skłodowskiej

Pustków-Osiedle 27, 39-206 Pustków 3, tel. (014) 682 10 60

Publiczne Gimnazjum z Oddziałami Integracyjnymi

Pustków-Osiedle 27, 39-206 Pustków 3, tel. (014) 677 34 57

powiat jarosławski

Miejskie Przedszkole Nr 3

ul. Legionów 11, 37–500 Jarosław, tel. (016) 621 33 94

powiat jasielski

Zespół Szkół Miejskich Nr 2 w Jaśle

Integracyjna Szkoła Podstawowa Nr 12

Gimnazjum Nr 2

ul. Szkolna 38, 38-200 Jasło, tel. (013) 446 76 30, (013) 446 58 85

-w zespole szkół uczą się uczniowie z autyzmem

powiat krośnieński

Gimnazjum Publiczne

ul. Zagrodniki 21, 38–440 Iwonicz Zdrój, tel. (013) 435 18 21,

e-mail: gimiwo@op.pl

www.gimiwo.republika.pl

-w szkole uczą się uczniowie z autyzmem

Gimnazjum Publiczne im. A i K. Załuskich

ul. Szkolna 2, 38–440 Iwonicz Zdrój, tel. (013) 435 12 90

-w szkole uczą się uczniowie z autyzmem

powiat mielecki

Przedszkole Miejskie Nr 16

ul. Chałubińskiego 1, 39–300 Mielec, tel. (017) 582 55 71

-do przedszkola uczęszczają dzieci z autyzmem

Szkoła Podstawowa Nr 11

ul. Warneńczyka 2, 39–300 Mielec, tel. (017) 582 54 36

-w szkole uczą się uczniowie z autyzmem

Gimnazjum Nr 3 w Zespole Szkół Integracyjnych Nr 1

ul. Tańskiego 3, 39–300 Mielec, tel. (017) 585 29 31

-w szkole uczą się uczniowie z autyzmem

powiat sanocki

Szkoła Podstawowa Nr 4

ul. Sadowa 12, 38–500 Sanok, tel. (013) 464 80 76

Gimnazjum Nr 4

ul. Jana Pawła II 25, 38-500 Sanok, tel. (013) 464 71 47

Zespół Szkół w Besku
Szkoła Podstawowa
Gimnazjum

- oddział dla uczniów niepełnosprawnych ruchowo
ul. Kolejowa 54, 38-524 Besko, tel. (013) 4673530

powiat stalowowski

Przedszkole Integracyjne Nr 12

ul. Okulickiego 20, 37-450 Stalowa Wola, tel. (015) 842 32 05

Szkoła Podstawowa Nr 7 z Oddziałami Integracyjnymi

ul. Gen. Okulickiego 14, 37-450 Stalowa Wola, tel. (015) 842 04 88
-w szkole uczą się uczniowie z autyzmem

Gimnazjum Integracyjne Nr 3

Al. Jana Pawła II 21, 37-450 Stalowa Wola, tel. (015) 842 39 40
-w szkole uczyli się uczniowie z autyzmem

III. WSPARCIE OFEROWANE W RAMACH POMOCY SPOŁECZNEJ

Jeżeli jesteś w trudnej sytuacji życiowej,
spowodowanej wychowywaniem dziecka z autyzmem,
masz prawo skorzystać z różnych form wsparcia
oferowanego w ramach pomocy społecznej
przez ośrodek pomocy społecznej (OPS).

Spełniając warunki dotyczące dochodów, możesz starać się w OPS m.in. o zasiłek celowy.
Natomiast niezależnie od dochodów masz prawo do pomocy w formie pracy socjalnej,
poradnictwa oraz specjalistycznych usług opiekuńczych (pomoc dla Twojego dziecka).

■ SPECJALISTYCZNE USŁUGI OPIEKUŃCZE (SUO)

Specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi (SUO) są dostosowane do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności. Usługi te są świadczone przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem zawodowym. Wsparcie w postaci usług przyznaje się osobom, które wymagają pomocy innych. Ośrodek Pomocy Społecznej, przyznając usługi opiekuńcze, ustala w decyzji administracyjnej ich zakres, okres i miejsce świadczenia.

W ramach SUO prowadzone jest m.in.: uczenie i rozwijanie umiejętności niezbędnych do samodzielnego życia, w tym także wspólne organizowanie i spędzanie czasu wolnego, korzystanie z usług różnych instytucji, asystowanie w codziennych czynnościach życiowych, usprawnianie zaburzonych funkcji organizmu, t.j. współpraca ze specjalistami w zakresie wspierania psychologiczno-pedagogicznego i edukacyjno-terapeutycznego zmierzającego do wszechstronnej aktywizacji osoby korzystającej ze specjalistycznych usług. W ramach usług mogą być realizowane zalecenia przekazywane przez terapeutów do pracy w domu. Specjalistyczne usługi są świadczone przez osoby posiadające kwalifikacje do wykonywania zawodu m.in.: pracownika socjalnego, psychologa, pedagoga, logopedy, terapeuty zajęciowego, asystenta osoby niepełnosprawnej lub innego zawodu dającego wiedzę i umiejętności pozwalające świadczyć określone specjalistyczne usługi. Osoby te muszą także posiadać określony w przepisach staż pracy.

■ **UWAGA** ►► Specjalistyczne usługi opiekuńcze są szczególnie cenną formą wspomagania umożliwiającą m.in.:

- zapewnienie dzieciom i młodzieży intensywnych form kompleksowych oddziaływań (najlepiej przez współpracę osób świadczących SUO ze specjalistycznym ośrodkiem, w którym będą przygotowywane programy terapeutyczne, rehabilitacyjne i edukacyjne),
- pomoc asystenta w różnych sytuacjach życiowych – w placówkach edukacyjnych oraz aktywizacji społecznej i zawodowej, a także w integracji społecznej w codziennym życiu.

SUO przyznawane są niezależnie od dochodów. Jednak poziom dochodów odgrywa rolę przy ustalaniu odpłatności za korzystanie z usług. W przypadku dochodu poniżej 477 zł netto na osobę w rodzinie, usługi te realizowane są nieodpłatnie, w przypadku przekroczenia tego progu są współfinansowane w różnym stopniu przez świadczeniobiorcę.

►► **WAŻNE!** ◄◄

Jeżeli chcesz starać się o specjalistyczne usługi opiekuńcze:

- należy złożyć w Ośrodku Pomocy Społecznej podanie o przyznanie tej formy pomocy (na kopii podania poprosz o potwierdzenie jego złożenia, podanie możesz także posłać listem poleconym),
- konieczne jest dołączenie zaświadczenia lekarskiego, wydanego przez lekarza psychiatrę, które określa potrzebę korzystania z usług,
- OPS przeprowadzi wywiad środowiskowy,
- OPS powinien wydać decyzję administracyjną dot. przyznania bądź nie tej formy pomocy,
- usługi przysługują niezależnie od tego czy rodzic zrezygnował z pracy, by opiekować się dzieckiem czy też pracuje,
- fakt, że dziecko chodzi do przedszkola czy szkoły nie stanowi powodu odmowy przyznania usług.

Więcej na temat SUO dla osób z zaburzeniami psychicznymi można przeczytać na stronie internetowej Fundacji SYNAPSIS:

www.synapsis.waw.pl/images/stories/poradnictwo/informacje_dla_rodzicow/suo_10_2006.pdf

■ **ŚWIADCZENIA PIENIĘŻNE – ZASIŁEK CELOWY**

Zasiłek celowy przyznawany jest na zaspokojenie niezbędnej potrzeby bytowej (np. pokrycie kosztów zakupu leków, opłacenie specjalistycznej terapii, niedostępnej w ramach publicznej

służby zdrowia, pokrycie kosztów dojazdu na terapię, zakup żywności, opału).

Zasiłek ten przyznawany jest rodzinom, w których miesięczny dochód netto (po odjęciu składek emerytalno-rentowych, zdrowotnych i ew. alimentów płaconych przez członka rodziny) nie przekracza 351 zł na osobę.

W szczególnie uzasadnionych przypadkach rodzinie przekraczającej kryterium dochodowe może być przyznany specjalny zasiłek celowy w wysokości 351 zł lub 477 zł.

Z podaniem o zasiłek celowy należy zwrócić się do OPS w miejscu zamieszkania. W trakcie procedury przyznawania pomocy zostanie przeprowadzony wywiad środowiskowy przez pracownika socjalnego; trzeba będzie dostarczyć także informacje o dochodach rodziny.

■ PRACA SOCJALNA I PORADNICTWO SPECJALISTYCZNE

Praca socjalna świadczona jest przez pracownika socjalnego i ma na celu wsparcie osób i rodzin (m.in. rozwinięcie i wzmocnienie aktywności i samodzielności życiowej), opiekujących się osobą z autyzmem. W ramach pracy socjalnej można oczekiwać wsparcia w pokierowaniu gdzie i jak załatwić sprawy związane np. z uzyskaniem dla dziecka stosownego orzeczenia, świadczeń. Pracownik socjalny powinien wspierać rodzinę także w szukaniu miejsc, w których można uzyskać pomoc dla dziecka, młodej czy dorosłej osoby z autyzmem, kierować do innych instytucji pomocowych. Praca socjalna i poradnictwo świadczone są osobom i rodzinom bez względu na posiadany przez nie dochód. Poradnictwo specjalistyczne, w szczególności prawne, psychologiczne i rodzinne, jest świadczone osobom i rodzinom, które mają trudności lub potrzebują wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych. Poradnictwo rodzinne obejmuje szeroko rozumiane problemy dot. funkcjonowania rodziny, w tym problemy związane z opieką nad osobą niepełnosprawną. Prowadzenie pracy socjalnej i poradnictwa socjalnego nie wymaga przeprowadzenia wywiadu środowiskowego, ani wydania decyzji administracyjnej w tej sprawie.

*Podstawa prawna:
Ustawa z dn. 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tj. Dz. U. z 2008 r., nr 115, poz. 728),
Rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej z dn. 19 kwietnia 2005 r.
w sprawie rodzinnego wywiadu środowiskowego (Dz. U. z 2005 r., nr 77, poz. 672),
Rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej z dn. 22 września 2005 r.
w sprawie specjalistycznych usług opiekuńczych (Dz. U. z 2005 r., nr 189, poz. 1598 z późn. zm.)*

Jeżeli masz problemy z uzyskaniem specjalistycznych usług opiekuńczych możesz kontaktować się z:

Podkarpackim Urzędem Wojewódzkim

ul. Grunwaldzka 15, 35-959 Rzeszów, tel. (017) 867 10 00, fax (017) 867 19 50
e-mail: bok@rzeszow.uw.gov.pl

lub

Wydziałem Polityki Społecznej w Podkarpackim Urzędzie Wojewódzkim

ul. Grunwaldzka 15, 35-959 Rzeszów, tel. (017) 867 13 00, (017) 867 13 20,
fax (017) 867 19 59
e-mail: s@rzeszow.uw.gov.pl, www.uw.rzeszow.pl

■ **Gdzie szukać informacji?** ► W zależności od tego czy mieszkasz w gminie miejskiej,

miejsko-wiejskiej, wiejskiej, ośrodek pomocy społecznej może nosić nazwę: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej.

Informacje o Ośrodku Pomocy Społecznej w Twojej gminie możesz uzyskać w Urzędzie Gminy (Miasta).

IV. ŚWIADCZENIA SOCJALNE DLA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH I ICH RODZIN

Jeżeli wychowujesz dziecko niepełnosprawne (tj. z orzeczoną niepełnosprawnością), masz prawo do ubiegania się o świadczenia rodzinne (zasiłek pielęgnacyjny, zasiłek rodzinny wraz z dodatkami, świadczenie pielęgnacyjne).

Świadczenia te mają na celu pokrycie, choćby częściowe, wydatków związanych z wychowywaniem dziecka niepełnosprawnego.

■ ZASIŁEK PIELEGNACYJNY

Zasiłek pielęgnacyjny (153 zł miesięcznie) przyznawany jest zarówno dzieciom, jak i dorosłym, niezależnie od dochodów rodziny. Podstawą do jego przyznania jest m.in. złożenie wniosku oraz udokumentowanie niepełnosprawności danej osoby.

■ ZASIŁEK RODZINNY WRAZ Z DODATKAMI

Zasiłek rodzinny wraz z dodatkami przyznawany jest na okres zasiłkowy trwający od września do końca sierpnia roku kolejnego. W przypadku, gdy w rodzinie jest dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem umiarkowanym albo o znacznym stopniu niepełnosprawności, zasiłek rodzinny przysługuje, jeżeli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę nie przekracza 583 zł.

Zasiłek rodzinny przysługuje do ukończenia przez dziecko: 18 r.ż. lub do końca nauki w szkole (nie dłużej niż do ukończenia 21 r.ż.), do 24 r.ż., jeżeli kontynuuje naukę w szkole lub w szkole wyższej i posiada orzeczenie o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności.

Wysokość zasiłku rodzinnego wynosi miesięcznie: 68 zł na dziecko do 5 r.ż., 91 zł na dziecko

pomiędzy 5, a 18 r.ż. oraz 98 zł na dziecko w wieku powyżej 18 r.ż. do ukończenia 24 r.ż.

Do zasiłku rodzinnego przysługują dodatki z tytułu m.in.:

- **opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego** (400 zł miesięcznie; maksymalnie przez 72 miesiące jeżeli rodzic przebywa na urlopie wychowawczym, by sprawować opiekę nad dzieckiem z orzeczoną niepełnosprawnością albo o znacznym stopniu niepełnosprawności),
- **kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego** (60 zł miesięcznie do ukończenia 16 r.ż., jeżeli dziecko ma wydane orzeczenie o niepełnosprawności, 80 zł miesięcznie na dziecko powyżej 5 r.ż. do 24 r.ż. jeżeli legitymuje się ono orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności),
- **rozpoczęcia roku szkolnego** (jednorazowo 100 zł dla dziecka, które rozpoczęło roczne przygotowanie przedszkolne – tzw. klasę 0, uczęszczającego do szkoły).

Świadczenie pielęgnacyjne (520 zł miesięcznie) przysługuje z tytułu rezygnacji z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w związku z koniecznością opieki nad dzieckiem legitymującym się orzeczeniem o niepełnosprawności. W przypadku dziecka do 16 r.ż. w orzeczeniu powinny być zaznaczone łącznie wskazania: konieczności stałej lub długotrwałej opieki, lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współdziałania na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji. W przypadku osoby powyżej 16 r.ż. wymagane jest orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności. Świadczenie pielęgnacyjne przysługuje, jeżeli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę nie przekracza 583 zł.

■ Gdzie ubiegać się o świadczenie? ►► Świadczenia rodzinne są przyznawane

i wypłacane przez Urząd Gminy bądź Urząd Miasta. W niektórych gminach może być to także Ośrodek Pomocy Społecznej (wydział świadczeń rodzinnych). Zasiłek pielęgnacyjny może być wypłacany przez OPS lub oddział ZUS.

Podstawa prawna:

*Ustawa z dn. 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (tj. Dz. U. z 2003 r., nr 139, poz. 992 z późn. zm.),
Rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej z dn. 2 czerwca 2005 r. w sprawie sposobu i trybu postępowania w sprawach o świadczenia rodzinne (Dz. U. z 2005 r., nr 105, poz. 881 z późn. zm.),
Rozporządzenie Rady Ministrów z dn. 18 lipca 2006 r. w sprawie wysokości dochodu rodziny albo dochodu osoby uczącej się stanowiących podstawę ubiegania się o zasiłek rodzinny oraz wysokości świadczeń rodzinnych (Dz. U. z 2006 r., nr 130, poz. 903).*

V. ORZEKANIE O NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

Jeżeli chcesz korzystać z uprawnień i świadczeń przysługujących osobom niepełnosprawnym i ich rodzinom, Twoje dziecko powinno mieć wydane orzeczenie o niepełnosprawności (dla osób do 16 roku życia) lub orzeczenie o lekkim, umiarkowanym lub znacznym

stopniu niepełnosprawności (dla osób powyżej 16 roku życia).

Orzeczenia te są wydawane na wniosek osoby zainteresowanej (lub jej przedstawiciela prawnego) na określony czas, zazwyczaj na 2-3 lata (orzeczenie o stopniu niepełnosprawności może być wydane bezterminowo). Orzeczenia te wydają Powiatowe Zespoły ds. Orzekania o Niepełnosprawności (w miastach na prawach powiatu są to Miejskie Zespoły ds. Orzekania o Niepełnosprawności). Aby otrzymać orzeczenie należy:

- złożyć do Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności wypełniony wniosek o wydanie orzeczenia,
- dołączyć do wniosku zaświadczenie lekarskie na określonym druku wypełnione przez lekarza, pod którego opieką znajduje się dana osoba (wskazane jest, aby w przypadku osoby z autyzmem lub innymi całościowymi zaburzeniami rozwojowymi, był to lekarz psychiatra),
- dołączyć do wniosku kserokopię dokumentacji medycznej, wyników badań, konsultacji, opinii psychologicznej, opinii pedagogicznej (dokumenty odnoszące się do potwierdzenia stanu zdrowia). Druk wniosku i zaświadczenia lekarskiego można otrzymać w siedzibie zespołu orzekającego,
- orzeczenie wydawane jest po przeprowadzeniu oceny stanu zdrowia – osoba zainteresowana jest wzywana na posiedzenie składu orzekającego, jeżeli lekarz wystawiający zaświadczenie, stwierdzi, że jest w stanie stawić się.

Orzeczenie o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności zawiera m.in. wskazania do korzystania z systemu środowiskowego wsparcia, uczestnictwa w warsztatach terapii zajęciowej, konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji, konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji.

Orzeczenie jest decyzją administracyjną. Od negatywnej decyzji można się odwołać w terminie 14 dni od jej otrzymania.

W przypadku negatywnej decyzji drugiej instancji, można odwoływać się do Sądu Rejonowego, Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych.

Druga instancja w procesie orzekania to: Wojewódzki Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności (to tam kierowane są odwołania od decyzji zespołów powiatowych).

■ **Gdzie szukać informacji?** ► Informacje o Wojewódzkim Zespole ds. Orzekania

o Niepełnosprawności oraz o Powiatowych Zespołach ds. Orzekania o Niepełnosprawności

można znaleźć na stronie internetowej Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej:

<http://www.mpips.gov.pl/index.php?gid=229>

Informacje dotyczące adresu Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności można uzyskać w Ośrodku Pomocy Społecznej, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, Starostwie Powiatu.

Wojewódzki Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności

ul. Grunwaldzka 15, 35-959 Rzeszów, tel. (017) 867 13 20, fax (017) 867 19 59

Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Brzozowie

ul. 3 Maja 43, 36-200 Brzozów, tel. (013) 434 47 56, fax (013) 434 10 74

Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Dębicy

ul. Strumskiego 1, 39-200 Dębica, tel./ fax (014) 680 31 32

Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Jasle

ul. Rynek 18, 38-200 Jasło, tel./ fax (013) 446 58 05

Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Jarosławiu

ul. Jana Pawła II 17, 37-500 Jarosław, tel. (016) 624 62 25, fax (016) 624 62 85

Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Kolbuszowej

ul. 11 Listopada 10, 36-100 Kolbuszowa, tel. (017) 227 58 19, fax (017) 436 85 81

Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Krośnie

ul. Grodzka 41, 38-400 Krosno, tel./ fax (013) 436 85 81

Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Leżajsku

ul. Skłodowskiej 8; 37-300 Leżajsk, tel.(017) 242 82 58, fax (017) 242 72 08

Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Łańcucie

ul. Piłsudskiego 70/5, 37-100 Łańcut, tel. (017) 242 82 58, fax (017) 225 83 51

Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Mielcu

ul. Szopena 16, 39-300 Mielec, tel. (017) 780 04 78, fax (017) 585 32 31

Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Nisku

ul. 3 Maja 8, 37-400 Nisko, tel./ fax (015) 841 63 68

Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Przemyślu

ul. Rogozińskiego 30, tel. (016) 670 40 33

Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Przeworsku

ul. Krakowska 11, 37-200 Przeworsk, tel./ fax (016) 649 09 10

Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Ropczycach

ul. Konopnickiej 6, 39-100 Ropczyce, tel./ fax (017) 222 75 76

Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Rzeszowie

ul. T. Czackiego 2, 35-051 Rzeszów, tel./ fax (017) 853 21 12

Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Sanoku

ul. Jagiellońska 20, 38-500 Sanok, tel. (013) 464 23 35, fax (013) 464 35 93

Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Stalowej Woli

ul. 1 Sierpnia 12, 37-450 Stalowa Wola, tel. (015) 843 36 68, fax (015) 642 63 29

Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Strzyżowie

ul. Parkowa 4, 38-100 Strzyżów, tel./ fax (017) 276 50 34

Powiatowy Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Tarnobrzegu
ul. Św. Barbary 6, 39-400 Tarnobrzeg, tel./fax (015) 822 56 96

■ **LEGITYMACJA OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNEJ**

Jeżeli jest już wydane orzeczenie o niepełnosprawności lub o stopniu niepełnosprawności, możesz postarać się o legitymację osoby niepełnosprawnej. Legitymację wydaje Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności. Legitymacja uprawnia m.in. do korzystania z ulgowych przejazdów PKP i PKS (78% ulga w przejazdach na leczenie i rehabilitację, w tym na turnusy rehabilitacyjne).

Podstawa prawna:

*Ustawa z dn. 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (tj. Dz. U. z 2008 r., nr 14, poz. 92 z późn. zm.),
Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dn. 1 lutego 2002 r. w sprawie kryteriów niepełnosprawności u osób w wieku do 16 roku życia (Dz. U. z 2002 r., nr 17, poz. 162),
Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dn. 15 lipca 2003 r. w sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności (Dz. U. z 2003 r., nr 139, poz. 1328).*

■ **ULGOWE PRZEJAZDY KOMUNIKACJĄ LOKALNĄ**

Zasady przyznawania ulg na przejazdy komunikacją lokalną (gminną, miejską) określają przepisy lokalne – uchwała Rady Gminy/ Miasta. Oznacza to, że w poszczególnych gminach, miastach obowiązujące przepisy są inne.

- **Gdzie szukać informacji?** ► Informacje o tym, jakie ulgi przysługują osobom niepełnosprawnym w przejazdach komunikacją lokalną w danej gminie, można uzyskać u przewoźnika (np. zakład transportu miejskiego) lub przeczytać w regulaminie przewozów środkami komunikacji gminnej.

Na stronach internetowych:

Miejskiej Komunikacji Samochodowej Sp. z o.o. w **Krośnie**
<http://www.krosno24.pl/mks.php?podstr=ceny/ulgi>

Miejskiego Zakładu Komunikacji Sp. z o.o. w **Przemysłu**
<http://www.mzk.przemysl.pl/?url=taryfa4>

Miejskiego Przedsiębiorstwa Komunikacyjnego w **Rzeszowie**
<http://www.mpk.rzeszow.pl/> (zakładka Uchwała Nr IX/150/2007)

Urzędu Miasta w **Tarnobrzegu** (zakładka komunikacja - MKS)
http://www.tarnobrzeg.pl/php/index.php?action=komunikacja_item&menu=&id=1&nazwa=MKS

znajdują się informacje na temat **osób uprawnionych do korzystania z bezpłatnych oraz ulgowych przejazdów środkami komunikacji miejskiej.**

VI. DOFINANSOWANIE ZE ŚRODKÓW PFRON

■ TURNUS REHABILITACYJNY

Jest to zorganizowana forma aktywnej rehabilitacji połączonej z elementami wypoczynku. Celem turnusu jest ogólna poprawa psychofizycznej sprawności oraz rozwijanie umiejętności społecznych uczestników m.in. przez nawiązywanie i rozwijanie kontaktów społecznych, realizację i rozwijanie zainteresowań, a także przez udział w innych zajęciach przewidzianych programem turnusu.

Osoba niepełnosprawna (posiadająca stosowne orzeczenie) może ubiegać się o dofinansowanie do turnusu pod warunkiem, że:

- zostanie skierowana na turnus na wniosek lekarza, pod opieką którego się znajduje,
- w roku, w którym ubiega się o dofinansowanie, nie uzyskała na ten cel dofinansowania ze środków PFRON,
- weźmie udział w turnusie, który odbędzie się w ośrodku wpisanym do rejestru ośrodków, prowadzonego przez wojewodę,
- nie będzie pełniła funkcji członka kadry na tym turnusie, ani nie będzie opiekunem innego uczestnika tego turnusu,
- złoży oświadczenie o wysokości osiągniętych dochodów,
- zobowiąże się do przedstawienia na turnusie, podczas pierwszego badania lekarskiego, informacji stanie zdrowia, sporządzonej nie wcześniej niż na 3 mies. przed datą rozpoczęcia turnusu, wystawionej przez lekarza, pod którego opieką obecnie się znajduje.

O dofinansowanie do udziału w turnusie może także ubiegać się opiekun osoby niepełnosprawnej. W przypadku starań o dofinansowanie do uczestnictwa w turnusie brane są pod uwagę dochody. Przeciętny miesięczny dochód, podzielony przez liczbę osób we wspólnym gospodarstwie domowym, obliczony za kwartał poprzedzający miesiąc złożenia wniosku, nie powinien przekraczać kwoty 50% przeciętnego wynagrodzenia na osobę we wspólnym gospodarstwie domowym.

Istnieje możliwość otrzymania dofinansowania w sytuacji przekroczenia kryterium dochodowego, ale wówczas kwotę dofinansowania pomniejsza się o kwotę, o którą dochód ten został przekroczony. Wniosek o dofinansowanie składa się do Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie (PCPR).

- **Gdzie szukać informacji?** ► Adres Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Twoim powiecie możesz uzyskać w Starostwie Powiatu lub w Ośrodku Pomocy Społecznej.

Ogólnokrajowy rejestr ośrodków uprawnionych do organizowania turnusów rehabilitacyjnych znajduje się na stronach internetowych Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej:
www.ebon.mps.gov.pl

Niezbędne informacje i druki wniosków można znaleźć na stronie internetowej:
www.ebon.mps.gov.pl/wprowadzenie/

*Podstawa prawna:
Ustawa z dn. 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej
oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (tj. Dz. U. z 2008 r., nr 14, poz. 92 z późn. zm.),
Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dn. 15 listopada 2007 r.*

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ustrzykach Dolnych

ul. Bełska 22, 38-700 Ustrzyki Dolne, tel. (013) 471 10 80, fax (013) 471 10 73

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Brzozowie

ul.3-go Maja 43, 36-200 Brzozów, tel. (013) 434 20 45, fax (013) 434 20 45

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Dębicy

ul. Strumskiego 1, 39-200 Dębica, tel. (014) 680 31 21, fax (014) 680 31 21

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Jarosławiu

ul. Jana Pawła II 17, 37-500 Jarosław, tel. (016) 624 62 85, fax. (016) 624 62 88

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Jaśle

ul. Rynek 18, 38-200 Jasło, tel. (013) 448 34 40, fax. (013) 448 34 40

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kolbuszowej

ul. 11-go Listopada 10, 36-100 Kolbuszowa, tel. (017) 227 58 17,
fax (017) 227 15 23

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Lubaczowie

ul. Mickiewicza 45, 37-600 Lubaczów, tel. (016) 632 94 60, fax (016) 632 94 63

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Łańcucie

ul. Piłsudskiego 7/5, 37-100 Łańcut, tel. (017) 225 69 69, fax (017) 225 69 69

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Mielcu

ul. Szopena 16, 39-300 Mielec, (017) 780 04 70, fax (017) 780 04 73

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Malborku

ul. Armii Krajowej 70, 82-200 Malbork, tel. (055) 272 37 93 wew. 315

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nisku

Plac Wolności 2, 37-400 Nisko, tel. (015) 841 63 68, fax (015) 841 63 68

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Przemyślu

Plac Dominikański 3, 37-700 Przemyśl, tel. (016) 678 50 54, fax (016) 675 00 11

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Przeworsku

ul. Krakowska 11, 37-200 Przeworsk, tel. (016) 649 09 10, fax (016) 649 09 10

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ropczycach

ul. Konopnickiej 5, 39-100 Ropczyce, tel. (017) 222 75 76, fax (017) 222 75 76

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Rzeszowie

ul. Grunwaldzka 15, 35-959 Rzeszów, tel. (017) 867 14 72, fax (017) 867 19 85

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sanoku

ul. Jezierskiego 21, 38-500 Sanok, tel. (013) 464 35 93, fax (013) 464 35 93

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Stalowej Woli

ul. Podleśna 15, 34-450 Stalowa Wola, tel. (015) 643 36 68, (015) 642 63 29

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Strzyżowie

ul. Parkowa 4, 38-100 Strzyżów, tel. (017) 276 50 34, fax (017) 276 50 34

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Tarnobrzegu

ul. św. Barbary 6, 39-400 Tarnobrzeg, tel. (015) 822 69 44, fax (015) 822 13 40

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Lesku

ul. Rynek 1, 38-600 Lesko, tel. (013) 469 71 24, fax (013) 469 71 30

■ DOFINANSOWANIE LIKWIDACJI BARIER TECHNICZNYCH ORAZ KOMUNIKACYJNYCH

Osoby niepełnosprawne i ich opiekunowie mogą starać się o dofinansowanie zakupu sprzętu mającego na celu likwidację barier w komunikowaniu się oraz technicznych. Nie ma określonej listy tych sprzętów. Przez bariery techniczne należy rozumieć bariery utrudniające lub uniemożliwiające osobie niepełnosprawnej funkcjonowanie społeczne. Likwidacja bariery technicznej powinna powodować sprawniejsze działanie takiej osoby w społeczeństwie i umożliwić jej funkcjonowanie w życiu codziennym. Przez bariery w komunikowaniu się należy rozumieć ograniczenia uniemożliwiające lub utrudniające osobie niepełnosprawnej swobodne porozumiewanie się i/lub przekazywanie informacji. Likwidacja bariery w komunikowaniu się ma powodować umożliwienie osobie niepełnosprawnej sprawniejsze i bardziej swobodne porozumiewanie się oraz przekazywanie informacji.

Wysokość dofinansowania do likwidacji barier w komunikowaniu się oraz technicznych wynosi do 80% kosztów tego przedsięwzięcia, nie więcej jednak niż do wysokości piętnastokrotnego przeciętnego wynagrodzenia. Dofinansowanie na likwidację barier w komunikowaniu się i technicznych może być przyznawane raz na trzy lata.

O dofinansowanie to mogą ubiegać się osoby z orzeczoną niepełnosprawnością, stopniem niepełnosprawności. Dofinansowanie przyznaje Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie (PCPR). Tam też można otrzymać i złożyć stosowny wniosek.

■ **Gdzie szukać informacji?** ►► Adres Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Twoim powiecie możesz uzyskać w Starostwie Powiatu lub w Ośrodku Pomocy Społecznej.

Podstawa prawna:

*Ustawa z dn. 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (tj. Dz. U. z 2008 r., nr 14, poz. 92 z późn. zm.),
Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dn. 25 czerwca 2002 r.
w sprawie określenia rodzajów zadań powiatu, które mogą być finansowane ze środków
Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (Dz. U. z 2002 r., nr 96, poz. 861 z późn. zm.).*

VII. WSPARCIE DLA DOROSŁYCH OSÓB Z AUTYZMEM

Osoby dorosłe z autyzmem
lub innymi całościowymi zaburzeniami rozwojowymi,
które zakończyły edukację
(maksymalnie mogą uczyć się do 24 r.ż.)
nie mają obecnie dostatecznego dostępu
do zróżnicowanych ofert
w zakresie dziennej aktywności
czy aktywizacji społecznej i zawodowej.

Rodzice mogą poszukiwać miejsca w następujących placówkach:

■ ŚRODOWISKOWE DOMY SAMOPOMOCY

W ramach systemu pomocy społecznej funkcjonują Środowiskowe Domy Samopomocy (ŚDS), które są przeznaczone dla dorosłych osób z zaburzeniami psychicznymi. Są to zazwyczaj dzienne ośrodki wsparcia, choć mogą także funkcjonować jako ośrodki całonocne, okresowego pobytu. W większości są prowadzone przez Ośrodki Pomocy Społecznej, rzadziej przez organizacje pozarządowe.

ŚDS są ukierunkowane na podtrzymanie umiejętności życiowych uczestników zajęć oraz ich rozwój, działania zmierzające do poprawy funkcjonowania i jakości życia poprzez rozwijanie umiejętności, zdolności i zainteresowań.

*Podstawa prawna:
Ustawa z dn. 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tj. Dz. U. z 2008 r., nr 115, poz. 728).*

■ **Gdzie szukać informacji?** ► O tym, czy w Twojej miejscowości funkcjonuje Środowiskowy Dom Samopomocy, możesz dowiedzieć się w Ośrodku Pomocy Społecznej lub w

Wydziale Polityki Społecznej Podkarpackiego Urzędu Wojewódzkiego:

ul. Grunwaldzka 15, 35-959 Rzeszów, tel. (017) 867 13 00, (017) 867 13 20,
fax (017) 867 19 59
e-mail: s@rzeszow.uw.gov.pl, www.uw.rzeszow.pl

Wykaz ŚDS znajduje się na stronie internetowej Podkarpackiego Urzędu Wojewódzkiego:
<http://www.rzeszow.uw.gov.pl/main.phpmuid=6&mid=115&akID=8882&cid=370449aa41717b70#ak8882>

Krosno

Środowiskowy Dom Samopomocy

ul. Kletówka 7a, 38-400 Krosno, tel. (013) 436 22 29
e-mail: sdskrosno@neostrada.pl

Przemysł

Środowiskowy Dom Samopomocy

ul. Bakończycka 1, 37-700 Przemysł, tel./fax. (016) 678 29 03,
e-mail: sdsprzemysl@wp.pl

Rzeszów

Środowiskowy Dom Samopomocy

ul. Powstańców Styczniowych 37, 35-607 Rzeszów, tel. (017) 854 52 11, (017) 865 43 60

Tarnobrzeg

Środowiskowy Dom Samopomocy

ul. Sandomierska 8, 39-400 Tarnobrzeg, tel./fax. (015) 823 65 97
e-mail: sds_tarnobrzeg@op.pl

powiat bieszczadzki

Środowiskowy Dom Samopomocy

ul. Wyzwolenia 7, 38-700 Ustrzyki Dolne, tel. (013) 461 19 47
e-mail: sdsustrzykidolne@interia.pl

powiat brzozowski

Środowiskowy Dom Samopomocy

Blizne 123 a, 36-221 Blizne, tel. (013) 430 50 68
e-mail: sdsblizne@interia.pl

Środowiskowy Dom Samopomocy

ul. Kazimierzowska 2, 36-200 Brzozów, tel. (013) 434 01 75
e-mail: sdsbrzozow123@op.pl

Środowiskowy Dom Samopomocy

Izdebki 580, 36-203 Izdebki, tel. (013) 439 97 71

powiat dębicki

Środowiskowy Dom Samopomocy

ul. Mościckiego 26, 39-200 Dębica, tel. (014) 670 20 51
e-mail : sds_debica@tlen.pl

powiat jarosławski

Środowiskowy Dom Samopomocy

ul. 3-go Maja 39, 37-500 Jarosław, tel. (016) 623 06 51, fax (016) 621 53 78
e-mail: sds.jaroslaw@psouu.org.pl

Środowiskowy Dom Samopomocy

ul. Kościelna 6, 37-560 Pruchnik, tel. (016) 628 96 81

e-mail: sdspruchnik@wp.pl

powiat jasielski

Środowiskowy Dom Samopomocy

Folusz 56, 38-222 Cieklin, tel. (013) 441 30 76, fax (013) 441 30 92

e-mail: sekretariat@folusz.dps.pl

Środowiskowy Dom Samopomocy

Przysieki, 38-207 Przysieki, tel. (013) 442 95 16

e-mail: sdsprzysieki@onet.eu

powiat kolbuszowski

Środowiskowy Dom Samopomocy

ul. Kolejowa 2, 36-100 Kolbuszowa, tel. (017) 227 46 52

e-mail: sdskolbuszowa@go2.pl, sdskolbuszowa@poczta.onet.pl

powiat krośnieński

Środowiskowy Dom Samopomocy

Cergowa 159 A, 38-450 Dukla, tel. (013) 433 15 35

Środowiskowy Dom Samopomocy

Potok 456, 38-404 Krosno, tel. (013) 436 06 50

e-mail: sds.krosno@psouu.org.pl

Środowiskowy Dom Samopomocy

ul. Dworska 40, 38-480 Rymanów, tel. (013) 435 66 20, fax (013) 435 66 60

powiat leski

Środowiskowy Dom Samopomocy

ul. Krasickich, 38-600 Lesko, tel. (013) 469 72 85

powiat leżajski

Środowiskowy Dom Samopomocy

Sarzyna 122, 37-310 Nowa Sarzyna, tel. (017) 241 52 00

e-mail: sarzyna-sds@wp.pl

Środowiskowy Dom Samopomocy

Jelna 155, 37-310 Nowa Sarzyna, tel. (017) 241 83 79

e-mail: sds.jelna@op.pl

powiat lubaczowski

Środowiskowy Dom Samopomocy

ul. Sobieskiego 35, 37-611 Cieszanów, tel. (016) 631 10 38
e-mail: sdsbieszanow@poczta.fm

Środowiskowy Dom Samopomocy

ul. Jana III Sobieskiego 2 B, 37-620 Horyniec-Zdrój, tel. (016) 631 32 09

Środowiskowy Dom Samopomocy

ul. Konery 2, 37-600 Lubaczów, tel. (016) 632 90 05
e-mail: sds lubaczow@interia.pl

Środowiskowy Dom Samopomocy w Lipsku

ul. Lwowska 34, 37-610 Narol , tel. (016) 631 79 79
e-mail: sds.lipisko@neostrada.pl

powiat łańcucki

Środowiskowy Dom Samopomocy

ul. Piłsudskiego 70/3, 37-100 Łańcut, tel./fax (017) 225 83 51
e-mail: sds8351@poczta.onet.pl

Środowiskowy Dom Samopomocy

Rakszawa 325 c, 37-111 Rakszawa, tel. (017) 224 93 60

powiat mielecki

Środowiskowy Dom Samopomocy

ul. Biernackiego 4a, 39-300 Mielec, tel. (017) 583 58 87
e-mail: sds m@polbox.com

powiat niżanski

Środowiskowy Dom Samopomocy

ul. 3-go Maja 10, 37-400 Nisko, tel. (015) 841 46 38, (015) 841 23 34
e-mail OPS i ŚDS: ops@nisko.pl

powiat przemyski

Środowiskowy Dom Samopomocy

ul. Parkowa 3, 37-740 Bircza, tel. (016) 672 60 91

Środowiskowy Dom Samopomocy

Bachórzec 183, 37-750 Dubiecko, tel. (0 16) 651 17 74
e-mail: sds-bachorzec@neostrada.pl

powiat przeworski

Środowiskowy Dom Samopomocy

Łopuszka Wielka 112, 37-220 Kańczuga, tel. (016) 642 65 27

Środowiskowy Dom Samopomocy

ul. Niepodległości 9, 37-200 Przeworsk, tel. (016) 648 40 70

e-mail: sdsprzeworsk@neostrada.pl

Środowiskowy Dom Samopomocy

ul. K. Wielkiego 13, 37-530 Sieniawa, tel. (016) 622 75 63

e-mail: sdssieniawa@op.pl

powiat ropczycko-sędziszowski

Środowiskowy Dom Samopomocy

ul. Konarskiego 4, 39-100 Ropczyce tel./ fax (017) 221 71 78

Środowiskowy Dom Samopomocy

ul. Kościuszki 20, 39-120 Sędziszów Małopolski, tel. (017) 221 65 34

powiat rzeszowski

Środowiskowy Dom Samopomocy

ul. Świerczewskiego 13, 36-065 Dynów, tel. (016) 652 36 55

e-mail: sds@dynow.pl

Środowiskowy Dom Samopomocy

36-053 Kamień, tel. (0-17) 855 72 83

Środowiskowy Dom Samopomocy

36-032 Kąkolówka, tel. (017) 229 79 27

Środowiskowy Dom Samopomocy

ul. Rzeszowska 31, 36-050 Sokołów Małopolski, tel. (017) 771 28 74

Środowiskowy Dom Samopomocy

Woliczka, 36-071 Trzciana, tel. (017) 856 09 94

Środowiskowy Dom Samopomocy

ul. Mickiewicza 10, 36-020 Tyczyn, tel. (017) 230 21 26

e-mail: sdstyczyn@o2.pl

Środowiskowy Dom Samopomocy

36-061 Wysoka Głogowska, tel. (017) 772 64 36

Środowiskowy Dom Samopomocy

36-062 Zaczernie, tel. (017) 771 37 72

powiat sanocki

Środowiskowy Dom Samopomocy

Wolica 9, 38-505 Bukowsko, tel. (013) 466 63 23
e-mail: wolica.dom@poczta.fm

Środowiskowy Dom Samopomocy

ul. Fabryczna 8, 38-540 Zagórz, tel. (013) 462 24 13

powiat stalowowski

Środowiskowy Dom Samopomocy

ul. Parkowa 4, 37-433 Bojanów, tel./fax. (015) 870 86 53
e-mail: sdsbojanow@wp.pl

Środowiskowy Dom Samopomocy

ul. Mickiewicza 25, 37-455 Radomyśl n/Sanem, tel. (015) 845 44 11
e-mail: sdsradomysl@interia.pl

Środowiskowy Dom Samopomocy

ul. ks. J. Popiełuszki 29, 37-450 Stalowa Wola, tel. (015) 844 72 90
e-mail: srodowiskowy@interia.pl

Środowiskowy Dom Samopomocy

ul. Wańkowicza 72, 37-450 Stalowa Wola, tel. (015) 844 00 64
e-mail: sds2stw@wp.pl

powiat strzyżowski

Środowiskowy Dom Samopomocy

Nowa Wieś 153, 38-120 Czudec, tel. (017) 277 19 62
e-mail: sdsnowawies@op.pl

Środowiskowy Dom Samopomocy

ul. Modrzewiowa 1, 38-100 Strzyżów, tel. (017) 276 37 29
e-mail: sds.strzyzow@neostrada.pl

powiat tarnobrzeski

Środowiskowy Dom Samopomocy

ul. Zamkowa 24 b, 39-450 Baranów Sandomierski, tel. (015) 811 80 10
e-mail: OPS i ŚDS: mgbarasa@rzeshow.uw.gov.pl

Środowiskowy Dom Samopomocy

ul. 11-go Listopada 12, 39-432 Gorzyce, tel. (015) 836 2324, (015) 836 23 70,
(015) 836 27 59, fax (015) 836 28 69
e-mail: sdsgorzyce@vp.pl

Środowiskowy Dom Samopomocy

ul. Kościuszki 110 , 39-460 Nowa Dęba, tel. (015) 846 53 58, fax (015) 846 54 68

e-mail: sdsnowadeba@tlen.pl

■ WARSZTATY TERAPII ZAJĘCIOWEJ

Warsztat terapii zajęciowej (WTZ) jest dla osób niepełnosprawnych, które ukończyły już edukację, miejscem rehabilitacji społecznej i zawodowej w zakresie uzyskania lub przywrócenia umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia. Warsztaty mogą być organizowane m.in. przez organizacje pozarządowe (fundacje, stowarzyszenia).

Uczestnikami WTZ mogą być jedynie osoby z orzeczoną stopniem niepełnosprawności oraz z zaznaczonym w tym orzeczeniu wskazaniem do uczestnictwa w warsztacie terapii.

Efekty aktywizacji zawodowej i społecznej powinny być oceniane nie rzadziej niż co 3 lata. Z założenia terapia zajęciowa i rehabilitacja w warsztatach powinny przygotowywać osoby niepełnosprawne do podjęcia pracy.

Podstawa prawna:

*Ustawa z dn. 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (tj. Dz. U. z 2008 r., nr 14, poz. 92 z późn. zm.),
Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dn. 25 marca 2004 r.
w sprawie warsztatów terapii zajęciowej (Dz. U. z 2004 r., nr 63, poz. 587).*

Krosno

Warsztat Terapii Zajęciowej

(jednostka prowadząca: Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem

Umysłowym)

ul. Grodzka 49, 38-400 Krosno, tel. (013) 420 07 90, (013) 43 271 16

*Uwaga: jest możliwość przyjęcia osoby z autyzmem, w pierwszej kolejności przyjmowane są osoby z upośledzeniem umysłowym
W Warsztacie nie znajdują się osoby z autyzmem*

Przemyśl

Warsztat Terapii Zajęciowej

(jednostka prowadząca: Stowarzyszenie Wspierania Osób Niepełnosprawnych Intelktualnie)

ul. Lelewela 8 A, 37-700 Przemyśl, tel. (016) 678 04 40

e-mail: wtz@t.k.pl

*Uwaga: do Warsztatu przyjmowane są osoby z autyzmem
W Warsztacie nie znajdują się osoby z autyzmem*

Warsztat Terapii Zajęciowej

ul. Batorego 22, 37-700 Przemyśl, tel. (016) 678 69 68

*Uwaga: do warsztatu przyjmowane są tylko osoby niewidome
W Warsztacie nie znajdują się osoby z autyzmem*

Rzeszów

Warsztat Terapii Zajęciowej

(jednostka prowadząca: Dom Pomocy Społecznej)

ul. Zafęska 7a, 35-322 Rzeszów, tel. (017) 857 87 55 177863081

Uwaga: jest możliwość przyjęcia osoby z autyzmem. Do Warsztatu przyjmowane są jednak głównie osoby z upośledzeniem umysłowym lub zaburzeniami psychicznymi. W Warsztacie znajdują się osoby z cechami autyzmu

Warsztat Terapii Zajęciowej

(jednostka prowadząca: Caritas Diecezji Rzeszowskiej)

ul. Lubelska 13, 35-241 Rzeszów, tel. (017) 861 14 18

Uwaga: jest możliwość przyjęcia osoby z autyzmem. W Warsztacie nie ma aktualnie osób z autyzmem.

Tarnobrzeg

Warsztat Terapii Zajęciowej

(jednostka prowadząca: Parafia Rzymskokatolicka p.w. Matki Bożej Nieustającej Pomocy w Tarnobrzegu)

ul. Wiślana 11, 39-400 Tarnobrzeg, tel. (015) 823 27 70

*Uwaga: jest możliwość przyjęcia do warsztatu osoby z autyzmem
W Warsztacie znajdowały się osoby z cechami autyzmu*

Warsztat Terapii Zajęciowej "Bądźmy Razem"

(jednostka prowadząca: Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym - Koło w Tarnobrzegu)

Al. Niepodległości 2, 39-400 Tarnobrzeg, tel. (015) 823 41 04

*Uwaga: jest możliwość przyjęcia do warsztatu osoby z autyzmem
W Warsztacie nie znajdują się osoby z autyzmem*

powiat brzozowski

Warsztat Terapii Zajęciowej

Haczów 902 36-213 Haczów, tel. (013) 439 17 87

Uwaga: warsztat głównie dla osób z upośledzeniem umysłowym i zaburzeniami psychicznymi, w warsztacie nie ma osób z autyzmem

Warsztat Terapii Zajęciowej

Stara Wieś 793, 36-201 Stara Wieś, tel. (013) 434 02 94

Uwaga: warsztat głównie dla osób z upośledzeniem umysłowym i zaburzeniami psychicznymi, w warsztacie nie ma osób z autyzmem

powiat debicki

Warsztat Terapii Zajęciowej Przy Parafii w Brzostku

ul. Szkolna 23, 39-230 Brzostek , tel./fax (014) 683 07 78
e-mail: wtzbrzostek.poczta.onet.pl

*Uwaga: do warsztatu przyjmowane są osoby z autyzmem,
w warsztacie nie ma osób z autyzmem*

powiat jarosławski

Warsztat Terapii Zajęciowej

ul. 3 Maja 39, 37-500 Jarosław, tel. (016) 621 64 67

*Uwaga: do warsztatu przyjmowane są osoby z autyzmem,
w warsztacie były osoby z autyzmem*

powiat jasielski

Warsztat Terapii Zajęciowej

(jednostka prowadząca: Polskie Stowarzyszenie na rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym –
Koło w Jaśle)

ul. Floriańska 170, 38-200 Jasło, tel. (013) 448 23 40

*Uwaga: do warsztatu przyjmowane są osoby z autyzmem,
w warsztacie znajdują się osoby z cechami autyzmu*

powiat kolbuszowski

Warsztat Terapii Zajęciowej

(jednostka prowadząca: Caritas Diecezji Rzeszowskiej)

ul. Tyszkiewiczów 3, 36-100 Kolbuszowa, tel. (017) 227 58 78, 604 610 954,
fax (0-17) 227 58 78

e-mail: wtzkolbuszowa@ op.pl

www.wtz-kolbuszowa.pl

*Uwaga: w warsztacie nie przebywają osoby z autyzmem,
jest możliwość przyjęcia osoby z autyzmem*

powiat krośnieński

Warsztat Terapii Zajęciowej

ul. Dworska 20, 38-480 Rymanów, tel. (013) 435 66 20

*Uwaga: w warsztacie nie przebywają osoby z autyzmem,
jest możliwość przyjęcia osoby z autyzmem*

powiat leski

Warsztat Terapii Zajęciowej

Huzele 110, 38-600 Lesko, tel. (013) 469 61 91, 604 307 797

e-mail: wtzl@tlen.pl

Uwaga: w warsztacie przebywają osoby z autyzmem

powiat leżajski

Warsztat Terapii Zajęciowej

(jednostka prowadząca: Caritas Archidiecezji Przemyskiej - Oddział Leżajsk)

ul. Jarosławska 4, 37-300 Leżajsk, tel. (017) 240 24 01

*Uwaga: w warsztacie nie przebywają osoby z autyzmem,
jest możliwość przyjęcia osoby z autyzmem*

powiat lubaczowski

Warsztat Terapii Zajęciowej

(jednostka prowadząca: Stowarzyszenie Osób Niepełnosprawnych, Ich Bliskich
i Przyjaciół "Nadzieja")

Krowica Lasowa 4, 37-600 Krowica Lasowa, (016) 632 61 76

*Uwaga: do warsztatu przyjmowane są osoby z autyzmem,
w warsztacie przebywają osoby z autyzmem*

powiat łańcucki

Warsztat Terapii Zajęciowej

(jednostka prowadząca: Stowarzyszenie Przyjaciół Młodzieży Specjalnej Troski w Łańcucie)

Białobrzegi 400a, 37-100 Białobrzegi, tel. (017) 224 59 40

*Uwaga: do warsztatu przyjmowane są osoby z autyzmem,
nie znajdują się w nim obecnie osoby z autyzmem*

powiat mielecki

Warsztat Terapii Zajęciowej

ul. Kocjana 15, 39-300 Mielec, tel. (017) 585 25 80

*Uwaga: do warsztatu przyjmowane są głównie osoby
z upośledzeniem umysłowym, niepełnosprawność ruchowa,
nie są przyjmowane osoby z autyzmem*

powiat rzeszowski

Warsztat Terapii Zajęciowej

Zagłobień 69, 36-046 Boguchwała, tel. (017) 871 61 62

Uwaga: do warsztatu przyjmowane są głównie osoby z upośledzeniem umysłowym, porażeniem mózgowym, chorobami psychicznymi, niepełnosprawnością ruchową, w warsztacie nie przebywają osoby z autyzmem

powiat sanocki

Warsztat Terapii Zajęciowej

(jednostka prowadząca: Spółdzielnia Inwalidów „Spójnia” Zakład Pracy Chronionej)

ul. Robotnicza 1, 38-500 Sanok, tel. (013) 463 00 48

Uwaga: do warsztatu przyjmowane są osoby z autyzmem w warsztacie nie przebywają osoby z autyzmem

powiat stalowowolski

Warsztat Terapii Zajęciowej

(jednostka prowadząca: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Stalowej Woli)

ul. Podleśna 2, 37-450 Stalowa Wola, tel.(015) 842 50 75,

Uwaga: do Warsztatu przyjmowane są osoby z autyzmem. W Warsztacie znajdują się osoby z autyzmem

powiat strzyżowski

Warsztat Terapii Zajęciowej

(jednostka prowadząca: Caritas Diecezji Rzeszowskiej)

Różanka 100, 38 - 102 Grodzisko, tel./ fax (017) 27 7 51 90

e-mail: wtzrozanka1@onet.pl

Uwaga: do Warsztatu przyjmowane są osoby z autyzmem. W Warsztacie znajdują się osoby z autyzmem

powiat tarnobrzeski

Warsztat Terapii Zajęciowej

ul. Zamkowa 24, 39-450 Baranów Sandomierski, tel. (015) 811 85 36

Uwaga: przyjęcie osoby z autyzmem do warsztatu jest uzależnione od jej poziomu funkcjonowania W Warsztacie nie znajdują się osoby z autyzmem

- **Gdzie szukać informacji?** ► Informacje dot. Warsztatów Terapii Zajęciowej w Twojej gminie, powiecie można znaleźć w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie lub Ośrodku Pomocy Społecznej.

■ ZAKŁAD AKTYWNOŚCI ZAWODOWEJ

W zakładzie aktywności zawodowej (ZAZ) zatrudnia się osoby niepełnosprawne z umiarkowanym i znacznym stopniem niepełnosprawności. Są to także miejsca, w których można uzyskać informacje o możliwościach wsparcia, świadczeniach, instytucjach, do których można zwrócić się o pomoc. Zakład aktywności może być utworzony przez gminę, powiat, fundację, stowarzyszenie.

Podstawa prawna:

Ustawa z dn. 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (tj. Dz. U. z 2008 r., nr 14, poz. 92 z późn. zm.),

Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dn. 14 grudnia 2007 r. w sprawie zakładów aktywności zawodowej (Dz. U. z 2007 r., nr 242, poz. 1776).

- **Gdzie szukać informacji?** ► Informacje o Zakładach Aktywności Zawodowej w województwie podkarpackim można uzyskać w:

Wydziale Polityki Społecznej w Podkarpackim Urzędzie Wojewódzkim

ul. Grunwaldzka 15, 35-959 Rzeszów, tel. (017) 867 13 00, (017) 867 13 20,

fax (017) 867 19 59

e-mail: s@rzeszow.uw.gov.pl, www.uw.rzeszow.pl

powiat jarosławski

Zakład Aktywności Zawodowej Polskiego Stowarzyszenia na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym Koło w Jarosławiu

ul. Konfederacka 9, 37-500 Jarosław, tel. (016) 627 12 26

powiat krośnieński

Zakład Aktywności Zawodowej

ul. PCK 3, 38-481 Rymanów-Zdrój, tel. (013) 435 77 20, fax. (013) 435 77 20

powiat leżajski

Zakład Aktywności Zawodowej

ul. Łukasiewicza 3a, 37-310 Nowa Sarzyna, tel. (017) 240 10 41,

fax. (017) 240 10 42, e-mail: markizp@wp.pl

powiat łańcucki

Fundacja “Contigo” Zakład Aktywności Zawodowej

Wola Dalsza 365a, 37-100 Łañcut, tel. 607 619 777, tel./fax. (017) 247 20 50

www.contigo.org.pl

powiat rzeszowski

Zakład Aktywności Zawodowej

Wola Rafałowska 214, 36-017 Błędowa Tyczyńska, tel. (017) 230 45 42,
(017) 230 45 43, e-mail: drukarnia@zaz.trzezwegmina.pl

VIII. DZIAŁALNOŚĆ ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH

W odpowiedzi na niezaspokojone potrzeby w zakresie pomocy osobom z autyzmem i ich rodzinom, powstają organizacje pozarządowe (fundacje, stowarzyszenia). Bardzo często zakładają je rodzice dzieci czy młodych osób z autyzmem lub profesjonaliści. Stowarzyszenia i fundacje utrzymują się m.in. z pieniędzy przekazywanych przez grantodawców – realizują projekty, w ramach których okresowo podejmowane są różnorodne działania (np. zajęcia dla dzieci, grupy wsparcia, poradnictwo prowadzone przez okres 12 miesięcy).

Organizacje prowadzą często grupy wsparcia, grupy samopomocowe, zajęcia specjalistyczne dla osób z autyzmem. Są to także miejsca, w których można uzyskać informacje o możliwościach wsparcia, świadczeniach, instytucjach gdzie można zwrócić się o pomoc.

■ Spis organizacji w województwie podkarpackim

Rzeszów

Rzeszowskie Stowarzyszenie na Rzecz Dzieci Niepełnosprawnych i Autystycznych SOLIS RADIUS

ul. Hetmańska 21 lok. 201, 35 - 045 Rzeszów, tel. 691 587 945
e-mail: biuro@solisradius.pl
www.solisradius.pl

Stowarzyszenie na Rzecz Wspomagania Rozwoju Dzieci i Młodzieży „Titum”

ul. Kwiatkowskiego 48 a, 35-311 Rzeszów, tel. 609 127 559

Stalowa Wola

Krajowe Towarzystwo Autyzmu Oddział w Stalowej Woli

ul. Hutnicza 14, 37-450 Stalowa Wola tel. 604 856 869

Stowarzyszenie na Rzecz Osób Szczególnej Troski "Nadzieja"

ul. Hutnicza 14 37-450 Stalowa Wola, tel. (015) 842 10 31 (poinformować, że dzwoni się w sprawie stowarzyszenia)
www.zss6.stalowawola.pl/stowarzyszenie.html

Stowarzyszenie prowadzi:

Punkt Konsultacyjny Dla Dzieci i Młodzieży z Autyzmem i Ich Rodzin

tel. (015) 842 10 31 (poinformować, że dzwoni się w sprawie Punktu Konsultacyjnego)

**Więcej informacji na temat świadczeń i uprawnień dla osób z autyzmem i ich rodzin
mogą Państwo uzyskać**

w Ośrodku Informacyjno-Prawnym Fundacji SYNAPSIS

ul. Ondraszka 3, 02-085 Warszawa, tel. (022) 825 01 34

e-mail: poradnictwo@synapsis.waw.pl

www.synapsis.waw.pl

Skargi na łamanie praw dziecka przyjmuje:

Biuro Rzecznika Praw Dziecka , ul. Śniadeckich 10, 00-656 Warszawa,

telefon informacyjno-interwencyjny (022) 696 55 50

czynny: od poniedziałku do piątku w godz. 8.15-16.15

fax: (022) 629 60 79 (całodobowo)